

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Alla är överens, men ingen tar ansvar?

En kvalitativ undersökning om ansvar gällande långsiktiga boenden för barnfamiljer i hemlöshet

Ebba Fridh

Masteruppsats (SOAM21)

Aktuell termin (VT 2023)

Antal ord: 22 864

Handledare: Alexandru Panican

Abstract

Author: Ebba Fridh

Title: Everyone agree, but no one takes the responsibility? A qualitative study concerning responsibility for long term housing for families in structural homelessness [translated title]

Supervisor: Alexandru Panican

Assessor:

This study aims to investigate how representatives from the Swedish Social Service and the Sweden City missions describe their responsibility concerning long-term housing for families in structural homelessness. Additionally, the aim is also to have the representatives' perspectives on how the situation for the target group can be improved. Even though the research concerning structural homelessness is well examined, research on how different sectors describes their responsibility has been given less attention. Through a qualitative case study, the results in this study are based on seven interviews with interviewees from the Swedish Social Service and the Sweden City mission. The study shows that many efforts for families in structural homelessness are being done, but the main responsibility is not described to be on any of the actors in the study. The responsibility is foremost described to be a contribution of social support and creating preventative efforts, not to provide long-term housing for the target group. Concerning future development, the interviewees describe worries for a negative development with risks of increased problems. The importance of drastic measures on a structural level is highlighted in terms of a sustainable housing for families in structural homelessness. By analysing the empirics with Frasers theory of social justice and Honneths recognition theory, the study found that the families in structural homelessness tend not to be recognised in the discussion concerning preventive efforts and structural changes. Questions concerning a focus on social efforts and individual responsibilities arises but tend to coin a deficient focus on structural homelessness.

Key words: Homelessness, structural homelessness, families, responsibility, long-term housing

Förord

Den här uppsatsen har den här våren och sommaren varit en trogen kompanjon, men det har även funnits tillfällen där energitjuv är ett mer passande ord. Den har fått följa med och skrivits på platser från den franska landsbygden till Norges västkust.

Jag vill rikta ett speciellt tack till alla intervjupersoner för lärorika och inspirerande samtal. Ni har inte bara bidragit till den här studien, utan ni har också blivit förebilder för mitt framtida yrkesval och motivation att fortsätta belysa hemlösa barnfamiljers röst i samhällsdebatten. Ett om möjligt, ännu större tack förtjänar in handledare Alexandru för all betydelsefull input och en trygghet, både när motivationen varit på topp och när den har svikit.

Att nu lämna in uppsatsen görs med en lättnad, men även med en känsla av en tomhet och ovisshet gällande att terminen och det här kapitlet lider mot är slut, men det betyder även att ett nytt kapitel bara börjat.

Malmö, sommaren 2023.

Förkortningar

ETHOS - European Typology on Homelessness and Housing Exclusion

FEANTSA - European Observatory on Homelessness

SoL - Socialtjänstlagen

TÖG – Tak över huvudet-garanti

Innehållsförteckning

1. Inledning och problemformulering	1
1.1 Syfte och frågeställning.....	3
1.2 Definitioner av nyckelbegrepp.....	3
1.2.1 Hemlöshet.....	3
1.2.2 Strukturell hemlöshet.....	4
1.2.3 Långsiktiga boendelösningar.....	4
1.2.4 Kortsiktiga boendelösningar.....	4
1.2.5 Ansvar.....	5
2. Bakgrund	6
2.1 Hemlöshet.....	6
2.2 Hemlöshet i Europa.....	7
2.3 Rätten till en bostad.....	8
2.4 Ansvar.....	10
2.5 Socialtjänsten som aktör.....	11
2.6 Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner som aktör.....	12
3. Tidigare forskning	14
3.1 Hemlöshet.....	14
3.2 Diskussioner kring ansvar.....	15
3.3 Bostadsmarknaden.....	17
3.4 Fortsatt forskning.....	17
4. Metod	19
4.1 Inledning till vald metod.....	19
4.2 Socialvetenskaplig forskning och kvalitativ metod.....	19
4.3 Insamling av data – semistrukturerade intervjuer.....	19
4.3.1 Intervjuguide.....	21
4.3.2 Urval.....	21
4.4 Insamling av tidigare forskning.....	22
4.5 Metoddiskussion och generalisering.....	22
4.5.1 Tillförlitlighet.....	25
4.6 Etiska överväganden.....	26
4.7 Bearbetning och genomförande.....	26
4.7.1 Intervjuer.....	27
4.7.2 Teori och analys.....	27
5. Teori	30
5.1 Inledning.....	30
5.2 Frasers teori om social rättvisa.....	30
5.2.1 Erkännande.....	30
5.2.2 Omfördelning.....	30
5.2.3 Representation.....	31
5.2.4 Dimensionerna som en teori.....	31
5.2.5 Kritik mot Frasers teori.....	32
5.3 Honneths teori om erkännande.....	33
5.4 Social rättvisa och erkännande som valda teorier.....	34
6. Analys och empiriredovisning	36
6.1 Inledning.....	36
6.2 Socialtjänsten.....	36
6.2.1 Ansvar kopplat till helhetsperspektiv och representation.....	36

6.2.2 Ekonomiskt ansvar.....	39
6.2.3 Socialt ansvar.....	40
6.2.4 Individens ansvar.....	42
6.2.5 Sammanfattning, Socialtjänstens beskrivning av ansvar.....	43
6.3 Stadsmissionen.....	44
6.3.1 Visa vad vi ser / göra vad vi kan.....	45
6.3.2 Ansvar utifrån påverkansarbete och representation.....	48
6.3.3 Socialt ansvar.....	49
6.3.4 Sammanfattning, Stadsmissionens beskrivning av ansvar.....	51
6.4 Framtiden.....	52
6.4.1 Förebyggande och uppföljande arbete.....	52
6.4.2 Bostadsmarknad & samhällsplanering.....	56
6.4.3 Ansvar kopplat till samverkan och politik.....	59
6.4.4 Sammanfattning, framtiden och ansvar.....	62
7. Slutdiskussion.....	64
Referenser.....	67
Bilagor.....	71
Bilaga 1 – Mejl till aktörer.....	71
Bilaga 2 – Intervjuguide.....	72

1. Inledning och problemformulering

15 000 barn, det är antalet barn som i Sverige bedöms leva i hemlöshet enligt Socialstyrelsens senaste gjorda kartläggning från 2017 (Socialstyrelsen, 2017). Samtidigt som antalet hemlösa barnfamiljer ökar så ökar även debatten kring ansvarsfrågan för att dessa familjer ska få en trygg boendesituation (Björkhagen Turesson 2019; Sahlin 2020; Samzelius, 2020).

Hemlöshet kan diskuteras ur flera definitioner, där kategorierna social och strukturell hemlöshet blivit alltmer vanliga att använda (Wirehag, 2022; Sveriges Stadsmissioner, 2023; Sahlin, 2020). Socialt hemlösa är personer som har någon form av social problematik, exempelvis psykisk ohälsa eller missbruk. Den strukturella hemlösheten präglas av strukturella hinder, såsom svårigheter att ta sig in på bostadsmarknaden på grund av ekonomiska begränsningar. Strukturell hemlöshet är en växande utmaning och kommer vara den här studiens fokus, då majoriteten av hemlösa barnfamiljer lever befinner sig i strukturell hemlöshet (Sveriges Stadsmissioner, 2023; Wirehag, 2022; Sveriges Stadsmissioner, 2023; Sahlin, 2020). Trots att barnkonventionen är svensk lag ökar antalet barnfamiljer i strukturell hemlöshet, något både organisationer och forskare vittnar om (Knutagård, m.fl., 2020; Swärd, 2020). Det vittnas även om att ansvaret för gruppen strukturellt hemlösa barnfamiljer behöver tydliggöras för att fler barnfamiljer ska få tillgång till långsiktiga bostäder och den strukturella hemlösheten ska minska (Socialstyrelsen, 2021; Sveriges Stadsmissioner, 2023; Samzelius, 2020). En gemensam målbild och syn på ansvar för att ge barnfamiljer i strukturell hemlöshet möjlighet till en trygg boendesituation är av stor vikt att förbättra (Wirehag, 2022; Socialstyrelsen, 2017; Swärd, 2021).

Undersökningens fokus är Socialtjänstens och Riksföreningen Sveriges Stadsmissioners beskrivning av dess ansvar gällande att barnfamiljer i strukturell hemlöshet ska få ett långsiktigt boende. Socialtjänsten besitter ett ansvar utifrån SoL och arbetar med olika insatser till personer i hemlöshet (Socialstyrelsen, 2021), och frivilligorganisationer har alltid haft en betydande roll i stödet för hemlösa (Wirehag, 2022; Swärd, 2020). Hemlöshetsarbetet ligger hos kommunerna via Socialtjänsten (Knutagård, m.fl., 2020) och Socialtjänsten besitter ett lagstadgat ansvar. Samtidigt kan det diskuteras att civilsamhället (i den här undersökningen Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner) utgör en viktig del i stöd för personer i utsatthet, och arbetet mot att minska hemlösheten. (Socialdepartementet, 2022). Dock tillhör individer i strukturell hemlöshet inte Socialtjänstens ”traditionella” målgrupp för insatser gällande boende. En

anledning är att målgruppens behov främst är att få en bostad, inte andra sociala insatser som vanligtvis kan erbjudas och många riskerar då att hamna mellan stolarna (Wirehag, 2022; Knutagård, m.fl., 2020). Akuta boenden kan i de flesta kommuner beviljas för en natt eller max en veckas tid, men diskussionen gällande långsiktigt boende innebär mer utmaningar, speciellt då ansvarsfrågan inte är tilldelad en specifik aktör (Samzelius, 2020; Swärd, 2020; Knutagård m.fl. 2020).

Frivilligsektorn och civilsamhället har länge haft en viktig roll för utsatta grupper i den svenska välfärdsstaten (Lundström och Svedberg, 2003). I rådande studie har Sveriges Stadsmissioner valts som aktör som representant för civilsamhället. Organisationen har länge varit en röst i hemlöshetsfrågan (Beijer, 2009) och har de senaste decennierna fått en mer betydande roll i den svenska välfärdsstaten (Vamstad, 2018). I dess senaste publicerade rapport *Hemlös 2023* belyser de ökande svårigheter för personer i strukturell hemlöshet att få stöd (Sveriges Stadsmissioner, 2023). Utöver detta ses Stadsmissionerna inte längre enbart som ett komplement utan en viktig aktör i arbetet och har idag uppdrag som mestadels ligger på kommunal eller nationell nivå (Vamstad, 2018).

Det finns mycket forskning på strukturell hemlöshet, både med koppling till familjer (Samzelius, 2020), samt enskilda individer och andra grupper (Knutagård, m.fl., 2020). Vem som har vilket ansvar är en aktuell diskussion i samhället och innehåller fortsatt obesvarade frågor (Samzelius, 2020; Swärd 2021). Ansvar kan förstås och diskuteras på flera sätt, såsom moraliskt och juridiskt (Källström, 2005). Studiens fokus innefattar att undersöka vilket ansvar Socialtjänsten och Sveriges Stadsmissioner har, detta utifrån beskrivningar av representanter från respektive aktör. Yrkesverksamma på Socialtjänsten och Stadsmissionen möter strukturellt hemlösa i sitt arbete, därav bli deras perspektiv på ansvarsfrågan av betydelse. Rådande studie kommer med grund i detta undersöka yrkesverksamma beskrivningar av respektive organisations ansvar.

Forskning berör hur aktörer (både kommunala och civilsamhället) beskriver sitt ansvar i frågan är utifrån presenterad forskning frånvarande och det finns få studier som undersöker ansvarsfrågan gällande långsiktigt boende för barnfamiljer i strukturell hemlöshet (Samzelius, 2020; Swärd, 2020; Knutagård m.fl. 2020). Det är av fortsatt stor vikt att granska hur aktörer beskriver sitt ansvar för utsatta familjer (Björkhagen Turesson, 2019). En kunskapslucka om barnfamiljer i hemlöshet och ansvaret för att förbättra deras situation gällande långsiktigt

boende är således identifierad. Socialtjänsten och Sveriges Stadsmissioner är två olika aktörer som på olika sätt arbetar med målgruppen strukturellt hemlösa.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att undersöka hur representanter från Socialtjänsten och Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner beskriver organisationernas ansvar gällande långsiktigt boende för barnfamiljer i strukturell hemlöshet, samt vilka åtgärder dessa representanter anser krävs för att fler barnfamiljer ska få en långsiktig boendesituation.

Detta kommer undersökas med hjälp av följande frågeställning:

- Hur beskriver representanter från Socialtjänsten och Riksföreningen Sveriges Stadsmissioners organisationernas ansvar gällande långsiktiga boenden till barnfamiljer i strukturell hemlöshet?
- Vilka åtgärder beskriver representanter från Socialtjänsten och Riksföreningen Sveriges Stadsmission krävs för att minska antalet barnfamiljer i strukturell hemlöshet?

1.2 Definitioner av nyckelbegrepp

1.2.1 Hemlöshet

I Sverige definierar Socialstyrelsen hemlöshet utifrån fyra olika boendesituationer; akut hemlöshet, institutionsvistelse, långsiktiga boendelösningar, och eget ordnat kortsiktigt boende. I den akuta hemlösheten räknas personer som sover utomhus, i trappuppgångar eller på någon form av akutboenden. Institutionsvistelse innefattar personer som är boende på någon form av institution (exempelvis anstalt eller stödboende) men som vid planerad utflytt inte har någon bostad. Den tredje definitionen berör personer som har en mer långsiktig boendelösning via Socialtjänsten, och den fjärde definitionen innebär personer som är inneboende hos familj eller bekanta eller individer med tillfälligt andrahandsboende utan kontrakt (Socialstyrelsen, 2021).

Gemensamt för personer i hemlöshet, enligt Socialstyrelsens definition är personer som lever under osäkra boendeförhållanden och avsaknad av egen bostad som ägs eller hyrs av individen själv eller en familjemedlem (Socialstyrelsen, 2021). Trots att definitionerna täcker ett brett

utbud av förklaringar så utgår många kommuner endast efter den första kategorin i dess hemlöshetsräkning, vilket även begränsar insatserna för personer i de andra definitionerna (Samzelius, 2020). Hemlöshet i den här studien syftar till barnfamiljer i strukturell hemlöshet, familjer som i de flesta fall är i behov av en bostad, och inte några övriga sociala stöd eller insatser.

1.2.2 Strukturell hemlöshet

Den strukturella hemlösheten präglas av strukturella barriärer och ekonomisk utsatthet som hindrar personer att på egen hand ta sig in på bostadsmarknaden. Detta är vanligtvis en konsekvens av bostadsbrist, höjda hyror, större krav på hyresgäster samt vräkning. Den strukturella hemlösheten skiljer sig från den sociala hemlösheten som innefattar individer med social problematik och representerar ofta den stereotypiska bilden av hemlösa (Sveriges Stadsmissioner, 2021; Samzelius, 2020). Individer i strukturell hemlöshet har vanligtvis inte andra behov än tillgången till en trygg bostad, men bostaden är en viktig beståndsdel för individens välmående och för att individen inte ska hamna i en mer utsatt position, och ges möjlighet att klara sig själv (Samzelius, 2020; Sveriges Stadsmissioner, 2023).

1.2.3 Långsiktiga boendelösningar

I den här undersökningen definieras långsiktiga boendelösningar som boenden menade att vara tillgängliga för individer (i det här fallet barnfamiljer) med syfte att få en långsiktig boendesituation och förstahandskontrakt som slutmål. Långsiktiga boendelösningar kan även innebära sociala bostäder, lägenhet av Socialtjänsten eller idéburen sektor, eller att få ta del av modellen Bostad Först (Socialstyrelsen, 2021; Sveriges Stadsmissioner, 2021).

1.2.4 Kortsiktiga boendelösningar

Kortsiktiga boendelösningar kan i flesta kommuner beviljas för en natt eller max en vecka, och innebär plats på någon form av akutboende samma dag som ansökan sker. Akutboenden refererar vanligtvis till härbärke, jourhem eller vandrarhem (Socialstyrelsen, 2021; Sveriges Stadsmissioner, 2021).

1.2.5 Ansvar

I den här studien kommer ansvar framför allt diskuteras i form av moraliskt och juridiskt ansvar. Dessa definitioner kommer presenteras utifrån Kufliks (1999) sex typer av ansvar som i generella drag syftar till olika typer av moraliskt ansvar. Ett tillägg i ansvarsbegreppet kommer göras med hjälp av Johnson och Powers (2005) poängterande av det juridiska ansvaret. Ytterligare förklaringar av begreppet ansvar och dess betydelse för den här studien återkommer i del 2.4.

2. Bakgrund

2.1 Hemlöshet

Hemlöshet är ett utbrett problem i konstant förändring, vilket kräver att aktörer som arbetar för lösningar behöver hålla metoder och arbetssätt uppdaterade för att kunna bidra med så relevanta och hållbara insatser som möjligt (Svärd, 2021).

Vid slutet av 1900-talet började allmännyttan rätta sig mer efter en konkurrensinriktad bostadsmarknad. Det skapades en förflyttning av ansvar och ägandeskap av frågan gällande bostadslöshet och krav på hyresgäster ökade. Hemlöshetsfrågan gick från en bostadspolitisk fråga till att ansvaret hamnade hos kommuner där problemet i stället skulle hanteras av Socialtjänsten. Förändringen skapade frågetecken gällande vem som ägde frågan kring bostadslöshet och det beslutades att personer som ansågs vara bostadslösa på grund av sociala problem hamnade under Socialtjänstens ansvarsområde (Lövstrand, 2005; Wirehag, 2022; Samzelius, 2020). Idag vittnar flera kommuner om ökade problem att etablera sig på bostadsmarknaden som i sin tur ökar risken för att grupper ställs mot varandra gällande bistånd till boende via Socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2021).

Socialstyrelsen gör återkommande nationella kartläggningar gällande hemlöshet för att bland annat skapa underlag om hur Socialtjänsten kan arbeta på olika nivåer i samhället och samarbeta med andra aktörer i frågan. Senaste kartläggningen från 2017 visade att 33 000 i Sverige beräknas leva i hemlöshet (Socialstyrelsen, 2017), dock belyser Sveriges Stadsmissioner (2023) att mörkertalet är stort och en uppdatering av räkningen behövs. En anledning är att antalet personer som befinner sig långt från bostadsmarknaden inte kvalificeras i Socialstyrelsens fyra definitioner av hemlöshet. För att bli inkluderad i hemlöshetsstatistiken och en del av Socialstyrelsens definitioner behöver individen varit i kontakt med eller sökt stöd via en verksamhet som rapporterar till Socialstyrelsen. Detta betyder att hemlösa som inte är kända av Socialstyrelsen riskerar att inte synas i statistiken (Sveriges Stadsmissioner, 2023; Knutagård, m.fl., 2020).

I kartläggningen från 2017 var barnfamiljer en anmärkningsvärd grupp då ungefär en tredjedel av personerna inräknade i kartläggningen hade barn under 18 år. Utifrån kartläggningen handlade barnfamiljernas situation om att de inte blivit godkända på bostadsmarknaden och det

största behovet för majoriteten var en bostad (Socialstyrelsen, 2017). Många av barnfamiljer i hemlöshet befinner sig i den strukturella hemlösheten och många hamnar under stor press när de tvingas flytta mellan olika akuta boendelösningar (Socialstyrelsen, 2021). Under 2023 har Socialstyrelsen uppdraget att utföra en ny nationell hemlöshetskartläggning, där bland annat inkluderar ett utbrett fokus på barnfamiljer i hemlöshet. Tidigare har Barnombudsmannen belyst att det är svårt att veta exakt antal barn som lever i hemlöshet och en tydligare kartläggning har efterfrågats av flera aktörer (Socialdepartementet; 2022 Sveriges Stadsmissioner, 2023).

2022 presenterade regeringen en ny nationell strategi som mot hemlöshet (Socialdepartementet, 2022), som gäller 2022–2026. Strategin handlar om förebyggande arbete mot hemlöshet, med syfte att minska antal individer i hemlöshet, samt belyses vikten av att tydliggöra riktlinjer för aktuella och framtida insatser. Strategin bygger på fyra mål; (1) Hemlöshet ska förebyggas, (2) Ingen ska bo eller leva på gatan, (3), Metoden Bostad Först bör införas nationellt, och (4) Det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas. Det fjärde målet syftar framför allt på att en ny nationell kartläggning ska visa hemlöshetens omfattning, med ett speciellt fokus på barnfamiljer och utrikesfödda (Socialdepartementet, 2022).

Stödinsatser gällande boende för personer i hemlöshet finns, men vem som beviljas detta är inte alltid tydligt, och barnfamiljer är inget undantag (Samzelius, 2020; Socialstyrelsen, 2021; Sveriges Stadsmissioner, 2023). Krav från kommuner skiljer sig åt beroende på om individer ses som socialt eller strukturellt hemlösa och tolkningar gällande Socialtjänstens yttersta ansvar skiljer sig från kommun till kommun (Socialstyrelsen, 2021). I Sveriges Stadsmissioners senaste rapport *Hemlös 2023* poängteras det att det yttersta ansvaret ligger på den offentliga sektorn för att ge bättre stöd till personer i hemlöshet, speciellt då bostad är en mänsklig rättighet (Sveriges Stadsmissioner, 2023). I rapporten öppnar Stadsmissionen upp för mer samverkan i frågan om barnfamiljer i strukturell hemlöshet och att många har ett ansvar för målgruppens fortsatta situation (Sveriges Stadsmissioner, 2023).

2.2 Hemlöshet i Europa

Den svenska definitionen av hemlöshet som benämnts i tidigare kapitel går till viss del ihop med den europeiska definitionen, European Typology on Homelessness and Housing Exclusion (ETHOS). Definitionen används i olika mängd av samtliga nordiska länder och är framtagen

av the European Observatory on Homelessness (FEANTSA). FEANTSA är en paraplyorganisation som arbetar med hemlöshetsfrågan i Europa (Nordens Välfärdscenter, 2022) och där Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner idag besitter ordförandeskapet (Feantsa, u.å.). ETHOS bygger på tre områden som på olika sätt skapar ett hem, fysiskt, juridiskt, och socialt. Kopplat till dessa finns det 13 boendesituationer som delas in i fyra underkategorier; roofless (utan tak över huvudet), houseless (utan bostad), insecure housing (osäkert boende), samt inadequate housing (undermåligt boende).

Hemlöshetsarbetet i Europa skiljer sig åt, både gällande mätningar, arbetssätt, och regelverk (Svärd, 2020). Länders välfärdssystem ser olika ut och skillnader i systemen handlar delvis om resurser och omfattning, vilket påverkar hemlöshetsarbetet. Rättvisande jämförelser är svåra att göra mellan länder då definitioner och mätningar skiljer sig åt, även i de skandinaviska länderna (Nordens Välfärdscenter, 2022; Svärd, 2020). Det senaste decenniet har hemlösheten sjunkit i både Norge och Finland, medan Danmark och Sverige inte haft samma positiva utveckling (Svärd, 2022). Ett exempel är Finland, där samarbeten mellan aktörer gällande hemlöshet har bland annat lyfts som en lyckad strategi, där det handlat om förebyggande arbete samt ökad tillgång till hyresrätter med låga hyror (Karppinen & Fredriksson, 2016). I Europa är tillgången till bostäder för barnfamiljer i hemlöshet vanligtvis en lång process, trots stort fokus på barnfamiljer som riskerar hemlöshet och ett omfattande förebyggande arbete. Väntelistorna till social housing (sociala bostäder) eller liknande insatser är långa där en strikt byråkrati gällande vem som har rätt till dessa insatser skapar långa väntetider (Baptista, m.fl., 2017).

2.3 Rätten till en bostad

I Sverige är rätten till en bostad likt en målformulering, och enligt SoL (SFS 2001:453) ska Socialnämnden främja individers rätt till bostad, men formuleringen innebär inte en allmän rätt till bostad.

SoL innefattar skilda bestämmelser för särskilda grupper berättigade till stöd (SFS 2001:453), och tilläggsvis är TÖG en grundlagsskyddad rättighet. Enligt 3 kap. 2 § i SoL (SFS 2001:453) ska Socialnämnden främja för att hemlösa personer ska få goda levnadsförhållanden, men det likställs inte med att Socialtjänsten är tvungna att förmedla bostäder. Innebörden av ”rätten till

bostad” framgår framför allt av hur individens rätt till bistånd enligt 4 kap. i SoL (Socialstyrelsen, 2021).

Rätten till bostad bestämd utifrån 4 kap. 1 § i SoL som säger att det finns rätt till bistånd om inte individen på egen hand kan tillgodose det egna behovet. Syftet med biståndet ska vara att stärka individens möjligheter till att leva självständigt (2001:453). I 2 kap. 1 § i SoL (2001:453) framkommer det att kommunen besitter det yttersta ansvaret för att personer boende i kommunen ska få det stöd de behöver. Dock kan stödet variera stort mellan olika kommuner då det inte finns ett gemensamt nationellt tillvägagångssätt för att stödja målgruppen (Samzelius, 2020). Boenden som ordnas av kommunen och dess hyreskontrakt kallas vanligtvis för sociala kontrakt, dessa är tillfälliga men kan beviljas under en längre tid och har grund i 4 kap. 1–2 i SoL (2001:453).

För att uppfylla kraven för rätt till en bostad krävs det enligt SoL att en individ har speciella svårigheter för att skaffa och behålla en bostad själv (2001:453). Dessa svårigheter handlar mestadels om att individen tillhör en socialt utsatt grupp och i många fall har ett pågående missbruk eller psykiska ohälsa (vilken innebär att individen klassificeras till den sociala hemlösheten) (Stockholm Stad, 2019). Majoriteten av barnfamiljer i strukturell hemlöshet har inte några sociala problem utöver att inte ha en bostad (Samzelius, 2020; Sahlin 2020; Sveriges Stadsmissioner, 2023). Detta medför att barnfamiljer (och andra i strukturell hemlöshet) får en utsatt position på bostadsmarknaden och riskerar att falla utanför kriterierna för hjälp, och gruppen är per automatik inte beviljade boendeinsats av Socialtjänsten. Mörkertalet blir stort och ansvarsfrågan för bostad till målgruppen förskjuts mellan aktörer och det faktiska ansvaret blir svävande (Samzelius, 2017; 2020; Sveriges Stadsmissioner, 2023). Tilläggsvis, belyser Sveriges Stadsmissioners rapport *Hemlös 2023* att insatser gällande personer i strukturell hemlöshet tenderar att inte täckas av SoL, vilket innebär att fler riskerar att hamna mellan stolarna (Sveriges Stadsmissioner, 2023).

Enligt regeringen ska det finnas ett förstärkt barnperspektiv inom Socialtjänsten som innefattar att barnets behov ska tas hänsyn till när vuxna söker stöd hos Socialtjänsten. 5 kap 5 § i SoL innehåller föreskrifter gällande att Socialnämndens arbete ska verka för att barn ska få en uppväxt i trygga förhållanden. Barnets bästa ska alltid tas hänsyn till, vilket står skrivet svensk lag samt i Barnkonventionen (Björkhagen Turesson, 2019). Gällande personer i akut hemlöshet kan Socialtjänsten erbjuda en akutplats, och detta speciellt när det gäller barnfamiljer. Då kan

familjen bli erbjuden en eller ett par nätter på akuta boenden såsom vandrarhem eller bostadshotell (Socialstyrelsen, 2021). Det bestämda ansvaret som Socialtjänsten besitter handlar främst om att stödja med akuta temporära boendeformer, men även ibland mer långsiktiga boendelösningar utifrån individens situation och behov (Boverket, 2022).

2.4 Ansvar

Begreppet ansvar innefattar flertal definitioner där teorier finnes inom filosofin, samhällsvetenskapen, teologin och psykologin. Ansvarsteorier belyser hur mycket en individs ansvar påverkas av olika övervägande, alltså olika dimensioner i ansvaret (Källström, 2005).

Den norske filosofen Per Ariansen belyser olika begrepp kopplat till ansvar och menar att en persons ansvar grundar sig i att bekänna sig till normer och värderingar. Ariansen kallar detta för ansvarsgrunden som kan grundas i formella kontrakt, etiska principer eller lagar (Ariansen, 1993). Fortsättningsvis inkluderar ansvar även förekomster när personer tar ansvar trots att ansvaret inte är personens i fråga, och tvärt om, att en person besitter ett ansvar men inte åtar sig det (Källström, 2005).

Inom samhällsvetenskapen diskuterar Michael Harmon varierande nivåer av ansvar utifrån två dimensioner, personers självreflektion och förmåga att tillgodose andras behov. Vanligtvis används dessa där ansvarigt agerande kan jämföras med juridiskt eller moraliskt handlande. Fortsättningsvis kan begreppet ansvar även syfta till vad som kan påverkas och vad som är önskvärt. Ansvar kan alltså bero både på uppfattningar gällande vad som kan göras och vad som betraktas som viktigt att genomföra. Samhällsvetenskapliga perspektiv på ansvar handlar även om kunskap gällande hur sociala och politiska sammanhang skapar tillskrivning av ansvar (Källström, 2005).

För att klargöra begreppet ansvar något mer har jag i den här studien valt att utgå från Arthur Kufliks introduktion till olika ansvarabegrepp. I Kufliks uppsättning skiljs sex typer av ansvar, uppdelade i tunna respektive tjocka begrepp. De tunna begreppen är; (1) kausalt ansvar som visar samband mellan orsak och verkan, och (2) funktionellt ansvar som beskriver ansvar som en funktion (exempelvis hjärtats funktion att pumpa blod). Dessa begrepp klassas som tunna då de inte har något normativt innehåll och heller inte är deskriptiva. De fyra kvarstående typerna är moraliskt ansvar, titulärt ansvar, rollansvar och översiktsansvar. Dessa förekommer oftare

då samtliga syftar till någon form av moraliskt ansvar och vem som är moraliskt ansvarig (Kuflik, 1999). Som tidigare nämnt olika förståelser och nivåer av ansvar, Johnson och Powers (2005) menar att detta gör begreppet konceptuellt komplext och har därför lagt till juridiskt ansvar som en kompletterande del till Kufliks sex typer. Det juridiska ansvaret är det ansvar som utifrån lagar och samhällets regler personer har gentemot varandra (Johnson & Powers, 2005).

I den här undersökningen syftar ansvar till hur representanter från Socialtjänsten och Sveriges Stadsmissioner beskriver sitt ansvar gällande att bidra med långsiktiga boendelösningar till barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Begreppet ansvar kommer användas som ett hjälpmedel för analysen och diskuteras i relation med respondenternas utsagor och studiens valda teorier. Begreppet i sig kommer inte diskuteras till enskilda individer, utan Socialtjänstens och Stadsmissionens ansvar utifrån beskrivningar av representanter från dessa aktörer.

2.5 Socialtjänsten som aktör

Socialtjänsten besitter en viktig roll i hanteringen och arbetet i frågan kring hemlöshet (Swärd, 2021; Wirehag, 2022). Enligt Socialtjänsten har antalet sökande till boende ökat det senaste decenniet, och i många kommuner lyfts svårigheter gällande att det saknas både förutsättningar och kunskap för att kunna hantera det ökande antalet individer som riskerar hemlöshet (Socialstyrelsen, 2017; Socialstyrelsen, 2021). Tolkningar av Socialtjänstens ansvar varierar, likaså kommuners krav på personer i hemlöshet, oberoende om en är socialt eller strukturellt hemlös. Dock är kriterierna för strukturellt hemlösa generellt striktare gällande hjälp och stöd till en bostad (Socialstyrelsen 2021).

Socialtjänstens arbete bestäms utifrån SoL (SF 2001:453) och strävar efter att förebygga, stödja och söka upp enskilda individer i hemlöshet och stödja utifrån specifika behov och situation (Socialstyrelsen, 2021). SoL ger kommuner förhållandevis mycket självbestämmande i hur målen utifrån lagen ska arbetas med. Från början vid bestämmelser gällande SoL var helhetsperspektivet en viktig utgångspunkt (Pettersson, 2014). Det finns möjlighet för Socialtjänsten att göra en så kallad nödprövning, vilket innebär att personer i strukturell hemlöshet kan få boende för natten, eller max en veckas tid innan en ny bedömning görs. Detta innebär dock att barnfamiljer i den här situationen riskerar att flyttas runt, bo trångt tillsammans

med andra, vilket skapar en otrygg situation för både barn och vuxna, och är ingen hållbar lösning för dessa familjer (Knutagård, m.fl., 2020).

2.6 Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner som aktör

Frivilligorganisationer har under en lång tid haft en viktig roll i arbetet för personer i hemlöshet, (Swärd, 2020; Wirehag, 2022;), exempelvis då de tidvis möter personer i hemlöshet som inte haft kontakt med Socialtjänsten och blir då en viktig del i samverkansarbeten och ansvarsfrågan (Socialdepartementet, 2022). Sveriges Stadsmissioner har utifrån ett välfärdsperspektiv gått från att ses enbart som ett komplement, till att besitta en del av det uppdrag som vanligtvis ligger på kommun-och landstingsnivå, speciellt när det rör sig om målgruppen hemlösa (Vamstad, 2018). Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner (fortsättningsvis hänvisad till Sveriges Stadsmissioner) är en paraplyorganisation bestående av tio stadsmissioner runt om i landet. I den här studien är Sveriges Stadsmissioner, delvis i grund i att organisationen länge varit delaktig i hemlöshetsfrågan och arbetar både mot social och strukturell hemlöshet. Stadsmissionerna bedriver olika typer av stöd (beroende på ort och behov), både kortsiktiga lösningar så som akuta boenden samt långsiktiga boendelösningar i form av socialt hållbara bostäder (Beijer, 2009; Sveriges Stadsmissioner, u.å.).

I flera av Sveriges Stadsmissioners rapporter har utmaningarna gällande ökningen av strukturell hemlöshet lyfts, samt att fler och fler barnfamiljer befinner sig i eller riskerar att hamna i strukturell hemlöshet (Sveriges Stadsmissioner, 2023). De senaste årsrapporterna har fokuserat på kommunernas ansvar för att minska hemlöshet (Sveriges Stadsmissioner, 2021), betydelsen av sociala bostäder (Sveriges Stadsmissioner, 2019), och bostäder för ekonomiskt utsatta (Sveriges Stadsmissioner, 2016). Den senaste rapporten är en granskning av tio kommuners stöd till personer i hemlöshet och där olika förslag till åtgärder för att minska hemlösheten presenteras. Först presenteras förslag till en utredning för att utveckla ett bostadsperspektiv i Socialtjänstens arbete med ett extra fokus på barnfamiljers utsatthet. Vidare presenteras en utveckling i samarbetet mellan offentliga och idéburna aktörer för att gemensamt kunna fördela ansvar och kunna bidra till en socialt hållbar bostadsförsörjning och reducera hemlösheten är nödvändig (Sveriges Stadsmissioner, 2023).

Tilläggsvis är Sveriges Stadsmissioner även en drivande aktör i modellen Bostad Först (Sveriges Stadsmissioner, 2018; Sveriges Stadsmissioner, 2021). Modellens idé syftar på att

skapa en grundläggande trygghet i form av egen bostad, för att skapa bättre förutsättningar för en bättre livssituation och kunna få hjälp med eventuella sociala problem, och som mål att individen själv ska kunna överta kontrakten på bostaden (Pleace, 2018).

3. Tidigare forskning

Det finns ett flertal forskningsfält som berör frågan om hemlöshet, både inom det sociala arbete och andra vetenskapliga fält. Studiens källor är huvudsakligen genomförda av svenska forskare, men även den europeiska definitionen och källor kommer belysas. Som beskrivit tidigare skiljer sig länders strategier och arbetssätt gällande hemlöshet åt. Trots att den nordiska modellen karakteriseras av att den offentliga sektorn tillhandahåller sociala skyddsnät så skiljer sig arbetssätt och modeller åt. Att urvalet framför allt baseras på svenska källor innebär en begränsning men då studiens fokus är på den svenska Socialtjänsten och Sveriges Stadsmissioner har insamling av tidigare forskning medvetet begränsats till en majoritet av svenska källor. Jämfört med andra europeiska länder har den svenska välfärdsstaten ett större ansvar (Olofsson, 2011; och Swärd, 2020) och unikt för Sverige är att Socialtjänsten ses som en av landets största hyresvärdar (Socialstyrelsen, 2021). Utifrån studiens syfte kommer följande kapitel presentera tidigare forskning i fyra delar: hemlöshet, diskussioner kring ansvar, bostadsmarknaden, och fortsatt forskning.

3.1 Hemlöshet

Swärd (2021) diskuterar både definitioner av hemlöshet och hur begreppet är i ständig förändring. Han argumenterar huruvida situationer är beroende av kontexten och vad olika definitioner av hemlöshet får för konsekvenser beroende på vem som bestämmer vilka definitioner som ska vara utgångspunkt. Orsaker till hemlöshet varierar och det krävs både gemensamt krafttag gällande ansvarsfrågan (Socialstyrelsen, 2021), tydligare riktlinjer för myndigheter och andra aktörer aktiva i frågan, samt gemensamma definitioner och målbilder (Swärd 2021; Wirehag, 2022). Personer i hemlöshet är inte en homogen grupp bestående av behov. För ett rättvist arbete där alla kan få tillgång till hjälp menar Swärd (2020) att området behöver mer forskning och att åtgärder behöver ske på alla samhällsnivåer. En avgörande faktor är att juridiska riktlinjer och lagar behöver skapa tydlighet gällande allas rätt till en bostad och belysa både social och strukturell hemlöshet (Swärd, 2020).

Socialt och strukturell hemlöshet är en förhållandevis ny och debatterad kategorisering bland både yrkesverksamma och forskare (Wirehag, 2022; Sahlin, 2020). Kategorisering gällande socialt och strukturellt hemlösa har skett genom att orsaken till hemlösheten blivit till en kategori. Personer med sociala problem i kombination med hemlöshet är mer traditionella mottagare av myndigheters insatser Idag ökar antal individer i strukturell hemlöshet och

ansvaret gällande åtgärder för målgruppen är fortsatt diffust, och tolkas olika i olika kommuner (Sahlin, 2020).

Svårigheten uppstår när socialt och strukturellt hemlösa inte hamnar inom samma kriterier för stöd, och Socialtjänstens stöd till dess ”traditionella” målgrupp, (socialt hemlösa) ses som accepterat och lagenligt. En utmaning är att Socialtjänstens stöd gällande bostäder till strukturellt hemlösa skapar motstridigheter från andra aktörer och individer då detta sätts i förhållande till de grupper som stått i bostadsköer i flera år (Lövstrand, 2005). Vamstad (2018) har bland annat undersökt utvecklingen mot att Sveriges Stadsmissioner blivit mer än en komplementär välfärdsaktör på lokalsamhällsnivå. Han diskuterar utvecklingen för Sveriges Stadsmissioners sociala arbete för personer i utsatthet och hur organisationen gjort en förändring i sitt arbete och hur organisationen inte längre enbart ses som ett komplement, utan en betydelsefull aktör i arbetet kring hemlösa.

Pleace (2019) belyser att hemlöshet bland barnfamiljer i Europa kräver mer forskning och att hemlöshet bland barnfamiljer i Europa mestadels grundar sig i ekonomiska och sociala orsaker. I jämförelse med enskilda individer i hemlöshet är erfarenheten och kunskapen gällande hemlösa barnfamiljer lägre. Det är svårt att veta hur utbredd hemlösheten bland barnfamiljer är i Europa och hur många som behöver bo hos släktingar eller vänner (Pleace, 2019). Place menar även att hemlöshet bland familjer behöver hanteras på strukturell nivå och lyfter som exempel vräkningsförebyggande arbete och prisvärda bostäder.

3.2 Diskussioner kring ansvar

Flera forskare och organisationer belyser hur hemlöshetsfrågan i Sverige inte framhävs tillräckligt i prioritering, bland annat då hjälpen som erbjuds är format av ett individuellt tankesätt och sociala värderingar gällande samhällets olika grupper. Detta sker i samtid med att hemlöshet som ett socialt problem arbetas med mindre och att bostadsmarknaden avregleras, vilket skapar en oro för personer som letar bostad. Ansvarsfrågan för att stödja personer i hemlöshet, speciellt strukturellt hemlösa är vag och ytterligare samverkan och gemensamma insatser är av stor betydelse (Sahlin 2020).

Gällande ansvar diskuterar Swärd (2021) detta i två nivåer, den institutionella och den individuella. Den institutionella nivån präglas av strukturer för att skapa åtgärder genom

institutionella möjligheter där styrningsansvaret ligger på staten, men där kommunerna har ansvaret för sitt arbete gällande hemlöshet. Fokus är framför allt gällande möjligheter på kommunal nivå då kommunerna har inflytande över både bostadspolitik och bekämpning av hemlöshetsfrågan. Ansvaret ligger främst hos kommunerna då de besitter både handlingsutrymme och förutsättningar att möta både organisationer, politiker, fastighetsägare och andra relevanta aktörer. I den individuella nivån är fokus enskilda individer eller familjer, och relationer inom sociala nätverk och stöd från lokalsamhället undersöks (som exempelvis stöd från bekanta eller frivilligorganisationer) (Svärd, 2021).

Ytterligare en svårighet gällande ansvarsfrågan poängteras av Lövstrand (2005) som syftar till att Socialtjänstens insatser med att hjälpa personer i utsatthet inte enbart diskuteras som ett socialt problem, det blir även en känslig politisk fråga på lokal nivå. Wirehag (2022) menar att arbetet i många kommuner har stramats åt och krav på vem som uppfyller rätt kriterier till stöd har smalnat av. I en del kommuner kvalificerar sig inte personer i strukturell hemlöshet inom ramen för Socialtjänstens insatser gällande boende, då dess insatser vanligtvis riktas till personer med social problematik (Wirehag, 2022; Knutagård, m.fl., 2020). Trots växande kunskap, och ökande siffror om strukturellt hemlösa (barnfamiljer inkluderat) görs bedömningar ofta utifrån de traditionella klientkategorierna hos Socialtjänsten, exempelvis personer i missbruk eller psykisk ohälsa (personer i social hemlöshet) (Wirehag, 2022; Knutagård, m.fl., 2020).

Olika aktörer har olika syn på sitt ansvar gällande just strukturellt hemlösa, och barnfamiljer är bara en av flera grupper inom den strukturella hemlösheten. En samverkan mellan aktörer är nödvändig för att nå långsiktiga lösningar, där alla aktörer behöver dela samma målbild, samt uppfattning av ansvar och vem som är berättigad vilket typ av stöd. Ytters aktuellt är att undersöka vägar för att organisera insatser för att fler ska få trygga och långsiktiga boendeförhållanden (Sahlin, 2015; Samzelius, 2020; Svärd, 2021; Wirehag, 2022). Var det faktiska ansvaret ligger, och hur de olika aktörerna beskriver ansvaret utifrån sin position menar Samzelius (2020) och Svärd (2021) verkar ha hamnat i skymundan bakom regelverk, debatter i kombination med ökad belastning och en utsatthet, både ekonomisk och på bostadsmarknaden. Diskussionen gällande vem som har vilket ansvar och vad statens roll innebär innehåller fortsatt obesvarade frågor (Samzelius, 2020; Svärd 2021). Som tidigare nämnt besitter kommunerna ett lagstadgat ansvar för att alla invånare i kommunen ska ha tak över huvudet. Samzelius

(2020) poängterar dock vikten av att lyfta frågan gällande att många kommuner endast ser sitt ansvar att erbjuda tak över huvudet för natten eller väldigt kortsiktiga akuta lösningar.

3.3 Bostadsmarknaden

Bostadspolitiken är en betydande aspekt för arbetet kring hemlöshet (Grander, 2018; Samzelius, 2020). Grander (2018) lyfter flera generella processer som haft inverkan på arbetet gällande insatser till boende för personer i hemlöshet och poängterar att svensk bostadspolitik inte är lika tydlig som förut i vad som gäller för personer i hemlöshet, vilket gör det svårare att bidra med rätt typ av stöd. I dag klassificeras majoriteten av hemlösa barnfamiljer som strukturellt hemlösa, och riskerar därmed att nekas stödåtgärder eller inte klassificeras som målgrupp med rätt till insatser (Samzelius 2018; Sahlin 2020).

Samzelius (2020) belyser att omstrukturering och åtstramningar i offentliga stödsystem i kombination med en bristfällig bostadsmarknad skapar mer svårigheter för personer i utsatthet för att förbättra sin livssituation. Ojämligheterna på bostadsmarknaden är en uppåtgående trend, något som slår hårt mot de som lever i utsatthet, eller på gränsen till utsatthet, vilket även påverkar det sociala arbetet. De två senaste mätningarna 2008–2013 samt 2013–2019 av antal sociala bostäder har visat en ökning, vilket är ett exempel på hur fler är i behov av stöd. Antal barnfamiljer i akut hemlöshet var en grupp som ökade anmärkningsvärt under den här perioden och är idag en grupp som lever i en sårbar position och var ansvaret ligger är fortsatt tvetydigt (Samzelius, 2020).

3.4 Fortsatt forskning

Den alarmerande problematiken gällande hemlöshet bland barnfamiljer har poängterats både från nationell nivå via Socialstyrelsen, på kommunal nivå via Socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2022), bland forskare (Samzelius 2020; Knutagård, m.fl. 2020), samt den civilsamhället (Sveriges Stadsmissioner, 2023, Samzelius, 2017). Trots detta är barnfamiljer den snabbast växande gruppen inom hemlöshet idag, gemensamma insatser och tydlighet gällande ansvarsfrågan behöver lyftas ytterligare för att alla barn ska kunna växa upp i en hållbar och trygg bostadssituation. Det finns få studier som undersöker barnfamiljer i strukturell hemlöshet och olika aktörers beskrivning av sitt ansvar gällande långsiktiga bostäder. För att bättre

handskas med problematiken behövs det mer kunskap, tydliga ansvarsuppdelningar och framgångsrika åtgärder (Swärd, 2020; Knutagård m.fl. 2020; Wirehag, 2020).

Idag diskuterar flera forskare att det krävs en tydligare gemensam bild av insatser för personer i strukturell hemlöshet (inte minst gällande barnfamiljer), samt en mer gemensam bild av problemet. Samzelius (2022) och Swärd (2021) understryker att det skapas svårigheter när föräldrarna blir kategoriserade som strukturellt hemlösa. Detta är en anledning till att barnfamiljer i strukturell hemlöshet får begränsade möjligheter till stöd hos kommuner eller myndigheter och ofta hamnar mellan stolarna. Fortsättningsvis poängterar Sahlin (2020) att många i strukturell hemlöshet faller utanför rättspraxisen, som också skiljer sig från kommun till kommun, och att möjlighet till stöd varierar beroende på vilken kommun du tillhör.

Det finns få studier som undersöker barnfamiljer i strukturell hemlöshet och ansvaret kring långsiktiga bostäder (Samzelius, 2020; Swärd, 2020; Knutagård m.fl. 2020), både från Socialtjänstens perspektiv och civilsamhällets. Slutligen är ansvarsfrågan gällande långsiktiga boendelösningar till individer i strukturell hemlöshet komplex och kräver ytterligare samverkan och gemensamma insatser (Sahlin, 2020). Det är av stor vikt att undersöka hur samhället ser på och tar ansvar för utsatta familjer, då det kan ge både kunskap om utvecklingen välfärden. Mycket forskning har riktats mot personer i strukturell hemlöshet (Björkhagen Turesson, 2019; Samzelius, 2020), men forskning på hur aktörer beskriver sitt ansvar för frågan är, utifrån den tidigare forskning som har redovisats i detta kapitel visar sig vara frånvarande.

4. Metod

4.1 Inledning till vald metod

I följande kapitel kommer en beskrivning och diskussion gällande metodologiska val göras. Kapitlet inkluderar resonemang kring forskningsdesign, insamling av data, urvalsprocessen, etiska aspekter samt hur empirin har bearbetats och analyserats.

4.2 Socialvetenskaplig forskning och kvalitativ metod

Studiens tillvägagångssätt är av kvalitativ forskningsdesign. Kvalitativ metod syftar till att undersöka och förstå individers konstruktion och uppfattning av den studerade situationen, dess tolkning av sin sociala omgivning, samt att skapa en djupare förståelse för olika händelser och sociala interaktioner (Bryman, 2019; Göransson, 2019). Metoden har förmånligt valts för studiens syfte då den kvalitativa ansatsen syftar till att skapa kunskap genom analyser och förståelse, och förmedla djupare uppfattningar om det studerade fenomenet. Rådande studie vill undersöka representanters beskrivning av dess ansvar gällande barnfamiljer i strukturell hemlöshet och då fokus ligger på beskrivning och djupare förståelse av individers perspektiv valdes en kvalitativ metod.

Studiens fokus är representanternas beskrivningar av Socialtjänstens respektive Stadsmissionens ansvar, där den hermeneutiska ansatsen varit behjälplig i att använda respondenternas uttalanden som en del i att undersöka och förstå en bredare social kontext. En hermeneutisk ansats syftar till att undersöka intervjupersonernas beskrivningar och upplevelser för att få en djupare förståelse genom att sätta dess erfarenheter i större sammanhang och innebär att empirin tolkas i en process (Alvesson & Skoldberg, 2017).

4.3 Insamling av data - semistrukturerade intervjuer

Studiens empiriinsamling är gjord med semi-strukturerade intervjuer. Syftet med studier som bygger på intervjuer inom kvalitativ forskning handlar vanligtvis om att få en förståelse för intervjupersonens beskrivningar och upplevelser, snarare än varför dessa erfarenheter eller beskrivelser har uppstått (Brinkmann, 2020). Studiens syfte är att undersöka hur representanter från Socialtjänsten respektive Stadsmissionen beskriver dessa aktörers ansvar. Fokus är de

anställas beskrivningar av ansvaret, inte vilket ansvar som exempelvis går att utläsa utifrån aktörernas policys eller styrdokument. Intervjuer har därmed valts för en djupare förståelse av hur ansvaret beskrivs och fokus blir på aktörernas ansvar, men utifrån de anställdas perspektiv.

I semistrukturerade intervjuer har intervjuaren förberett teman och utifrån dessa o ett antal frågor. En fördel blir att frågorna inte nödvändigtvis behöver ställas i samma ordning och skapar utrymme till att lägga till frågor under intervjun. Detta ger möjlighet till en djupare förståelse, knyta an till intervjupersonens svar och att tydliggöra med följdfrågor (Brinkmann, 2020). Studiens fokus är respondenternas beskrivningar av respektive aktörs ansvar och därav valdes semistrukturerade intervjuer som fördelaktig metod. Som beskrivet ovan består ansvar av olika dimensioner och kan definieras på olika sätt. För att få tydligare bild gällande beskrivningar utifrån de definitioner av ansvar som studien innehåller valdes semistrukturerade intervjuer framför kvalitativ innehållsanalys av policier och andra dokument från de valda aktörerna. Semistrukturerade intervjuer öppnar upp för en flexibel intervjuprocess där intervjupersonen besitter en frihet att forma svaren på sitt sätt, jämfört med strukturerade intervjuer där frågorna och utformningen av intervjun är planerad och inte besitter samma möjlighet för nya eller oväntade diskussioner.

I jämförelse med ostrukturerade intervjuer har intervjuaren en möjlighet att bibehålla fokus på konversationen och att samtalet inte går för långt från ämnet, samt möjligheten att gå tillbaka till intervjuguiden och vad som är betydelsefullt i relation till undersökningen (Brinkmann, 2020). Utmaningar med semistrukturerade intervjuer handlar delvis om att trots struktur och utformade frågor, behöver intervjuaren vara väl förberedd för följdfrågor (Kvale & Brinkmann, 2009). Ytterligare en svårighet som intervjuaren behöver vara medveten om är att respondenterna kan bli påverkade under intervjuerna eller inte berätta allt av intresse för studien (Larsen, 2018). Studiens intervjuer har förberetts noggrant, både med bearbetning av frågor samt en testintervju med yrkesverksam socionom.

Fokus i semistrukturerade intervjuer ligger i förståelse och uppfattningar för frågor och processer, vilket syftar till vad intervjupersonen anser som viktigt gällande förståelse och förklaring av beteende eller situationer. Intervjuaren har möjlighet att få nya perspektiv och insikter, som sannolikt inte framkommit vid en exempelvis strukturerad intervju (Bryman, 2018). Semistrukturerade intervjuer valdes även fördelaktigt för studien då de öppnar upp möjligheten för intervjupersonerna att dela personliga uppfattningar och möjligheter att kunna

ge djupgående förklaringar, vilket skapar förutsättningar för en mer avslappnad intervju med mindre risk för missförstånd och för intervjuaren att ställa följdfrågor. Slutligen skapas det utrymme för perspektiv och svar intervjuaren inte tänkt på, vilket ger en bättre insyn och bättre insyn till intervjupersonens perspektiv och fenomenet som studeras.

4.3.1 Intervjuguide

Viktigt i intervjuguiden är att inte skapa för specifika frågor som riskerar att alternativa synsätt eller perspektiv utelämnas och intervjupersonen inte svarar lika fritt på frågorna. Fokus ska vara ge mig som intervjuare en uppfattning intervjupersonens upplevelse av omvärlden. Det finns möjlighet till flexibilitet att röra sig utanför intervjuguiden, men med hjälp av frågorna i intervjuguiden snabbt kunna hitta tillbaka till syftet igen. Intervjuaren behöver vara uppmärksam på så att eventuella följdfrågor inte blir ledande och samt på hur kroppsspråk och tonläge kan påverka intervjupersonens svar (Bryman, 2018).

Undersökningens intervjuguide utformades för att ge ett brett omfång och möjligheter till olika typer av frågor, samt att skapa en struktur för intervjun och se till att studiens frågeställning är i fokus för intervjuguiden (Kvale & Brinkmann, 2009). Rådande studies intervjuguide (se Bilaga 2) skrevs utifrån fyra olika teman kopplade till syftet för studien; hemlöshet, långsiktigt boende, ansvar, och framtiden.

4.3.2 Urval

Ett sätt att skapa en så stort informationsinnehåll som möjligt är att ha ett urval med variation, en så heterogen urvalsgrupp som möjligt (Bryman, 2018), och att intervjupersonerna besitter en riklig kunskap om undersökningens ämne (Holme & Solvang, 1997). Rådande studie har ett målstyrt urval som baseras på ett icke-sannolikhetsurval där intervjupersoner väljs utifrån att dess direkta koppling till studiens frågeställning. Målstyrt urval inkluderar olika former av urval, varav snöbollsurval är ett. Snöbollsurval innebär att genom en första kontakt med undersökta aktörer blir forskaren hänvisad till anställda som besitter passande kompetens för studiens syfte och kan passa inom ramen för intervjupersoner (Bryman, 2018). Bryman (2018) påpekar att risken med ett snöbollsurval är att respondenterna blir en homogen grupp.

Studiens urval har gjorts via ett snöbollsriktat urval för att komma i kontakt med respondenter med kunskap och erfarenheter kopplade till studiens ämne. Ett första steg var att kontakta med Socialtjänsten i tre kommuner respektive Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner för att sedan bli hänvisad till möjliga intervjupersoner. Urvalet fokuserades på intervjupersonernas kunskap och erfarenhet gällande det aktuella ämnet. Intervjupersonernas befattning/tjänst är inte samma för alla, detta för att skapa en större bredd i kunskapen och fler perspektiv, och alla respondenter arbetar heller inte på samma geografiska plats.

Föreliggande studie bygger på sju intervjuer, där samtliga respondenter är socionomer och besitter positioner som socialsekreterare och mellanchefer och möter målgruppen i sitt arbete. Tre respondenter är anställda på Socialtjänsten i olika svenska kommuner som arbetar med ärenden kring barnfamiljer i hemlöshet, och fyra är lokalt anställda på tre olika stadsmissioner. Intervjupersonerna blir i studien representanter för sin arbetsplats (Socialtjänsten eller Stadsmissionen) och det är respondenternas beskrivning av arbetsplatsen ansvar som diskuteras, inte respondenternas ansvar som individ. Noterbart är att studiens urval är begränsat till respondenternas utsagor kring ansvar och arbetssätt. Det är respondenternas beskrivningar som är i fokus vilket inte innebär att detta kanske inte alltid speglar hur arbetet inom Socialtjänsten och Stadsmissionen görs.

4.4 Insamling av tidigare forskning

Vid sökandet efter litteratur till studien användes varierande sökord, framför allt sökord som "hemlöshet", "strukturell hemlöshet", "frivilligorganisationer", "barnfamiljer i hemlöshet" "barn i hemlöshet", "ansvar socialtjänsten", "socialtjänstlagen". Sökorden har både använts separat och ibland kombinerade i olika sökningar.

Studiens källor kommer framför allt ifrån tidigare forskning kring hemlöshet i Sverige och som benämnts ovan är insamling av tidigare forskning medvetet begränsad till en majoritet av svenska källor. Urvalet innebär en begränsning som är av vikt att betona, men baserat på skillnader i modeller beroende på land och att det är Sveriges arbete med strukturellt hemlösa barnfamiljer som är i fokus för studiens syfte gjordes denna begränsning.

4.5 Metoddiskussion och generaliserbarhet

Inom kvalitativ forskning tenderar det att framkomma kritik gällande kvalité och generaliserbarhet. Vanligtvis syftar detta till transparens av forskningsprocessen på ett allmänt plan och grunden till trovärdigheten ligger oftast i hur godtagbart resultatet är sig (Seale, m.fl., 2007). Noggrann genomgång av material och kritiska analyser är en viktig del för att kvalitetssäkra studien, både genom om att granska materialet från ett brett perspektiv för att undersöka mönster och gemensamma nämnare, samt att studera dess teman på ett nära håll (Göransson, 2019). I studien har intervjuerna bearbetats och undersökts under flera tillfällen, för att för varje gång undersöka möjligheter till nya perspektiv och former för analys.

Jakobsson (2008) diskuterar skapandet av god kvalité i forskning och betonar själva görandet av forskningen, att det viktiga är vad som görs av materialet. En aspekt syftar till transparensen i sitt val av metod, kunna motivera gjorda val samt att beskriva genomförande av urval och insamling av data så utförligt och välgrundade som möjligt. En diskussion gällande metodologiska problemställningar gällande urval och insamlade data är ett viktigt bidrag till studiens kvalité. Kvalitén på det insamlade materialet bestäms utifrån forskarens problem och det är viktigt för forskaren att vara anpassningsbar och att kraven på studien kan och anpassas till tillgängligt material (Jakobsson, 2008).

Datainsamlingen har skett som tidigare presenterat genom semistrukturerade intervjuer. En utmaning med metoden är att det inte finns några generaliserbara svar som kan kategoriseras tidseffektivt. Detta skapar en mer tidskrävande process, både gällande kodning och transkribering (Ahrne & Svensson 2011; Larsen, 2018). Användning av semistrukturerade intervjuer har i den här studien gett större möjlighet att öppnat upp för djupgående samtal och möjligheter att få inblick i socionomers beskrivning av ansvar utifrån två olika aktörer som båda möter målgruppen strukturellt hemlösa. Det har funnits en medvetenhet och försiktighet kring risken att jag som intervjuare påverkat respondenternas svar, eller att respondenterna inte svarar på allt relevant för studiens syfte. För att minimera dessa risker är öppna frågor och mindre strukturerade intervjuer ett alternativ.

Det är även betydelsefullt att vara medveten om risken för feltolkningar och att information riskerar att förbises. Risker som dessa kan bland annat undvikas genom att vara uppmärksam på att ställa följdfrågor och att be intervjupersonen förtydliga sina svar (Bryman & Bell, 2005).

För en rättvisande intervju rekommenderar intervjuaren att formulera frågorna i intervjuguiden så att intervjupersonen får en möjlighet att ge förklaringar och exempel till sina resonemang och svar (Jakobsson, 2008). Intervjuguiden i den här studien har bearbetats och även testats på en person vars svar inte är med i studien. Syftet med den testintervjun var att undersöka om några frågor kunde uppfattas som ledande eller påtryckande. Efter genomförd testintervju korrigerades intervjuguiden inför start av de sju intervjuerna som empiriinsamlingen bygger på.

Kvalitén på studiens empiri kan även diskuteras utifrån hur materialet gjorts om till text. Här handlar det om huruvida intervjuaren har summerat intervjun med egna anteckningar eller om den exempelvis spelats in. Transkriberingens genomförande är också av betydelse, om intervjun transkriberats exakt ord för ord, eller en mer snävare transkribering. Inspelning av intervjuer är värdefullt och minskar risker för egna tolkningar och missförstånd. Exempelvis ger det forskaren möjlighet att återgå till intervjun för att undersöka om rätt tolkning och transkribering gjorts. Fokus blir på detta sätt intervjupersonernas berättelser och perspektiv, och inte forskarens sammanfattning och tolkningar. Trovärdigheten i forskarens tolkningar tenderar även att öka om de kan hänvisas till transkriberat material, och innebär en större transparens av analys, material och genomförande. Inspelningar av intervjuer kan likaså visa konversationer eller svar som intervjuaren vid en första genomlysning inte bedömer som relevant, men som senare kan bli ett intresse för studien (Jakobsson, 2008).

Samtliga av rådande studies intervjuer spelades in (med undantag för testintervjun). Detta för att ge mig som intervjuare en möjlighet att lyssna till dem i efterhand och gå tillbaka för att säkerställa transkribering och formuleringar. Transkribering gjordes i direkt anslutning, eller under samma dag som intervjun genomfördes. Inspelningarna raderades vid avslutad bearbetning av analysen för att ha möjlighet att gå tillbaka och lyssna på utvalda citat och säkerställa transkribering.

Utdraget ur materialet ska framför allt kunna ge exempel på analytiska punkter, och mindre fokus på deltagarnas förklaringar. För att gå bortom deltagarnas beskrivningar behövs det att insamlad data kopplas till aktuella begrepp eller teorier som kan sedan skapa en djupare diskussion och för resultatet. För att öka trovärdigheten i resultatpresentationen och analysen krävs det även en redogörelse för hur empiriskt kopplade teman och begrepp valts ut, och varför vissa eventuellt valts bort (Jakobsson, 2008). En diskussion beträffande teorier som använts i studien återfinns senare i delkapitel 4.7.2 *Teori och analys*.

Begreppet generaliserbarhet är ett svårdefinierat och omdiskuterat begrepp (Seale, m.fl., 2007). Fokus i kvalitativa studier syftar vanligtvis inte till att kunna generalisera till en population, utan mer om att kunna tillämpa resultatet till liknande förhållanden (Göransson, 2019). Två begrepp som används för att granska studiers kvalitet är reliabilitet och validitet (Seale, m.fl., 2007) och kommer belysas i nästkommande del i relation till kvalitativ forskning

4.5.1 Tillförlitlighet

För att undersöka kvalitén på studiers resultat och huruvida studier mäter vad de syftar till att mäta används begreppen reliabilitet och validitet. I kvalitativa studier är dessa begrepp mindre använda än i studier med en kvantitativ metod. Reliabiliteten i en studie handlar om huruvida undersökningen mäts på ett tillförlitligt sätt och ifall undersökningens resultat skulle bli likartade om studien genomfördes på nytt (Jakobsson, 2008; Bryman, 2019). Validitet syftar i stället till att undersöka om studien mäter det som är syftet att mäta (Jakobsson, 2008). Det skiljs på extern och intern validitet där extern validitet handlar om resultaten kan generaliseras till en hel population eller appliceras på liknande sociala situationer. Den interna validiteten avser att undersöka hur resultaten representerar verkligheten de är hämtade från, och handlar ofta om kausala samband (Bryman, 2019). Alternativa benämningar som används vid kvalitativa studier är i stället tillförlitlighet och äkthet. Tillförlitlighet bygger på pålitlighet, trovärdighet, och överförbarhet, där reliabilitet motsvarar pålitlighet, validitet överförbarhet (extern validitet), och trovärdighet (intern validitet) (Bryman, 2019).

Fokus för att stärka rådande studiens tillförlitlighet har upprepade och noggranna genomgångar av insamlat material och kritiska övervägande gällande metodvalet gjorts. Ett granskande synsätt är av stor betydelse där en tillgänglig redogörelse för studiens olika faser ska vara både befintlig och transparent (Bryman, 2019). Arbete med intervjuguiden bestående av öppna frågor och undvikande av ledande frågor, samt att göra en testintervju som ej räknades in i resultatet är några av handlingarna som gjorts. Följdfrågor och kompletterande frågor gjordes under intervjuerna för att säkerställa att informationen tolkats rätt och respondenten fått bekräftat att informationen mottagits på rätt sätt. Samtliga intervjuer spelades in för att ha möjlighet att i efterhand återgå till materialet för eventuellt nya perspektiv och bekräfta tolkningar. Intervjuerna tog ungefär 40–50 minuter och transkriberades därefter. Samtal innan och efter

frågorna i intervjun började ställas transkriberades ej, inte heller testintervjun, och transkriberingen genererade totalt 48 sidor i text.

4.6 Etiska överväganden

Diskussioner gällande etiska övervägande syftar till hur forskaren behandlar involverade personer och det empiriska materialet. Vid en första kontakt med studiens intervjupersoner samt i början av varje intervju informerades samtliga intervjupersoner om studiens syfte och frågeställning. Detta gjordes både för att informanterna skulle känna till studien, och för att uppnå informationskravet, ett av de fyra etiska kraven inom forskning. Deltagarna informerades om att insamlade uppgifter endast skulle användas i den studie som angivits, vilket knyter av till nyttjandekravet (Bryman, 2019). Trainaou (2020) lyfter fram vikten av att minimera risk för skada och bibehålla intervjupersonernas anonymitet vid kvalitativa studier. Detta innebär att intervjupersonerna inte ska riskera att komma till skada, samt att arbetsplatsen och eventuella projekt som intervjupersonen är kopplad till inte riskerar att skadas eller påverkas. Ytterligare en angelägen aspekt är hanteringen av den insamlade empirin där principen i fokus är konfidentialitetskravet. Det kravet kan arbetas med utifrån flera strategier, där den vanligaste syftar till deltagarnas anonymitet (Trainaou, 2020). Inga namn på intervjupersonerna används i studien, det som framkommer är om personen arbetar inom Socialtjänsten eller Stadsmissionen. I undersökningen framkommer det inte vilka kommuners Socialtjänster som medverkar, inte heller i vilken stad eller verksamhet intervjupersonerna från Stadsmissionen arbetar. Nämns en stads i ett citat benämns detta i stället med xxx.

Slutligen, att intervjuas för den här studien har varit frivilligt och kommunicerades till samtliga deltagare vid första kontakt, samt innan intervjuns start. Samtyckeskravet, är även det ett av de fyra etiska kraven inom forskning (Bryman, 2019) och syftar till intervjupersonernas frivillighet och självbestämmande, vilket är en viktig del gällande den etiska diskussionen (Trainaou, 2020).

4.7 Bearbetning och genomförande

Som nämnt ovan syftar kvalitetssäkring om att ge tid åt materialet och noggranna genomgångar för att öka chansen för fler upptäckter och nya perspektiv (Göransson, 2019; Jakobsson, 2008).

Empirin har behandlats under flertal tillfällen, och i kombination med studerande av vald teori och beskrivna definitioner av begreppet ansvar. Liknande har gjorts med publicerat material som använts som källor, både tidigare forskning, rapporter och strategier från regeringen, tidningsartiklar (debattartiklar knutna till ämnet), samt rapporter och tryckt material publicerat framför allt av Socialstyrelsen och Sveriges Stadsmissioner.

Studiens empiri är baserad på uppgifter från de sju intervjupersonerna, vilket innebär att det är dessa representanters perspektiv som visas och som slutsatserna dras av. Slutligen, angeläget att anmärka är att Socialtjänsten och Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner arbetar med flera målgrupper och flera projekt än de som beskrivs i den här studien.

4.7.1 Intervjuer

Arbetet med att nå ut och kontakta intervjupersoner gjordes parallellt med skapandet av intervjuguide och metodavsnitt. En första kontakt för att finna intervjupersonen gjordes via mejl (se bilaga 1) till båda aktörerna. Därefter hänvisades förfrågan vidare till personer som passade för en intervju, dessa kontaktades individuellt och fick en närmare beskrivning av studien. Intervjuerna bokades därefter in och genomfördes via videosamtal.

Intervjuer som genomförs vid fysiska möten ger möjlighet för intervjuaren att uppfatta kroppsspråk och tolka intervjupersonens bemötande, som inte kan göras via exempelvis telefonintervjuer eller intervjuer via mejl eller chatt. Intervjuaren har möjlighet att känna av miljön och funderar på hur denna påverkar. Telefonintervjuer är en mer effektiv metod om distansen mellan forskare och intervjuperson är lång, dock kan de bidra till en mer formell situation men minska risken för sidospår utanför intervjuens syfte (Brinkman, 2020). Intervjuer på samma fysiska plats hade varit att föredra för bästa möjliga samtal, men på grund av praktiska skäl såsom distans mellan intervjuperson och intervjuare valdes videosamtal som lösning. Inkludering av video i stället för intervju över telefon valdes för att få en något mer avslappnad miljö än ett samtal där intervjupersonen inte kan se intervjuaren. Jag som intervjuare fick med videosamtal även möjlighet att läsa kroppsspråk och ansiktsuttryck hos intervjupersonen.

4.7.2 Teori och analys

Det empiriska materialet i studien har analyserats genom ett abduktivt tillvägagångssätt, vilket innebär komponenter från både deduktion och induktion (Alvesson & Sköldberg, 2017). Användning av abduktion öppnar upp för möjliga iakttagelser som inte framkommit utan teoretiska redskap i analysen. Detta betyder att forskaren undersöker teoretiska begrepp till analysen, men att det är studiens empiri som ligger som grund (Larsson, m.fl., 2005). Med utgångspunkt i Frasers (2011) teori om social rättvisa och Honneths (1995) teori om erkännande har empirin kunnat kategoriserats och analyserats i relation till respondenternas beskrivning av olika typer av ansvar.

Vid slutförd transkribering bearbetades empirin för att undersöka gemensamma begrepp och återkommande teman, eller om det var något specifikt som skiljde eller gjorde intervjuerna lika varandra. Det betyder att empirin kodats och i samband med detta har det gjorts en reducering för att filtrera de delar av empirin som bedömdes aktuella för studien (Rennstam & Wästerfors, 2015). Vid slutförd transkribering och vid starten av den empiriska genomgången valdes Frasers teori om social rättvisa och senare Honneths teori om erkännande som tillägg för ett bredare perspektiv och djupare förståelse av begreppet erkännande. De båda teorierna anspelar på en normativ utgångspunkt gällande behövda förändringar i samhället, men används i rådande studie för att fördela och diskutera studiens resultat.

Empirin bearbetades noga och delades upp i olika teman för att underlätta analysarbetet. Dessa teman bearbetades och kom att handla om några av samma och andra olika karaktär beroende på aktör och styr studiens resultatredovisning. Utifrån respondenternas uttalande fortsatte sortering av materialet för att senare kunna dela upp materialet i olika teman passande till studiens frågeställning, syfte och begrepp från de valda teorierna. En del teman är samma för båda aktörerna medan några skiljer sig åt, detta för att kategorisera hur representanterna beskrev ansvaret för just sin arbetsplats. Diskussionerna fick olika fokus beroende på aktör, därav presenteras empiriredovisningen i tre delar som börjar med Socialtjänsten följt av empiri utifrån Stadsmissionen. Det tredje delkapitlet i empirin syftar åt gemensamma beskrivningar och diskussioner kring andra aktörers olika typer av ansvar kopplat till studiens frågeställning. Representanter från samma aktör gav generellt samma beskrivningar av den aktuella aktörens ansvar och delade uppfattningar och beskrivningar.

Citat valdes ut för att stärka redovisningen av empirin, dessa har valts och plockats bort utifrån dess kapacitet att presentera och representera empirin. En strävan har varit att ha likvärdiga

antal från Socialtjänsten (i citaten hänvisat till ”representant från Soc”) och Stadsmissionen (i citaten hänvisat till ”representant från SM”). Studiens frågeställning och syfte har varit med samma utgångspunkt sedan studiens start, däremot lades studiens andra forskningsfråga till under första genomgången av empirin. Empiriredovisningen och analysen delades upp utifrån studiens frågeställning, och en slutlig reducering av empiri gjordes sist i analysprocessen med utgångspunkt i studiens syfte.

5. Teori

5.1 Inledning

Utifrån rådande studies syfte och empiri valdes två teorier för att begripliggöra och sortera studiens resultat. Nancy Frasers teori om social rättvisa och dess tre dimensioner, erkännande, omfördelning och representation (Fraser, 2011) samt Axel Honneths teori om erkännande. Kapitlet inleds med en presentation av teorierna och avslutas med en diskussion kring hur dess begrepp varit behjälpliga i analysen av undersökningens empiri. Teorierna har använts i relation till studiens valda definitioner av ansvar kopplat till frågeställning och syfte.

5.2 Nancy Frasers teori om social rättvisa

5.2.1 *Erkännande.*

Frasers dimension om erkännande syftar till i vilken omfattning individer, utifrån fördomar och normer tillåts delta i samhället (Fraser, 2011). Här finnes ett kulturellt fokus som handlar om en kulturellt konstruerad orättvisa. Dimensionen grundar sig i sociala identiteter, att externa förhållanden och strukturer ska ge så lika möjligheter som möjligt för individer att delta i samhället. Fraser (2008) menar på att det viktiga i dimensionen är kravet på erkännande för människors rätt att delta som fullvärdiga medborgare i sociala interaktioner, och att skadan kan bli stor när en grupp systematiskt stängs ute från samhället och dess sociala liv. Erkännande kan både syfta till erkännande av en målgrupp men även till erkännande av problem, att problemet också behöver erkännas för att det ska kunna åtgärdas (Fraser, 2008).

Fraser (2008) kopplar även erkännande till deltagande och föreslår social rättvisa som sociala arrangemang, där alla tillåts delta som jämlika individer i det sociala livet. Deltagande i relation till erkännande menar Fraser är en situation där den publika sfärens orättvisor elimineras och skapar möjlighet för alla att delta som jämlikar i samhället.

5.2.2 *Omfördelning*

Den andra dimensionen i Frasers teori är omfördelning och har ett strukturellt synsätt som syftar till ojämlik fördelning av resurser. Fokus i dimensionen handlar om fördelning av ekonomiska resurser och hur ekonomiska skillnader behöver minskas. Det framhävs ett behov av att hantera orättvisor i ekonomiska samhällsstrukturer där ekonomisk marginalisering kan uppstå, eller

riskerar att uppstå. Detta innebär att fortsatta och växande ekonomiska klyftor påverkar möjligheter för ett jämlikt deltagande i samhället (Fraser, 2011).

Strukturella orättvisor gällande fördelning inom arbets-och bostadsmarknaden och hur individer stängs ute från dessa och på så sätt inte kan uppnå social rättvisa är en betydande del inom dimensionen (Fraser, 2011). För att uppnå en del av social rättvisa menar Fraser att individer behöver välkomnas att ta del av samhällets resurser, både ekonomiska, kunna söka arbete och bli en del av bostadsmarknaden. Dimensionen skulle även kunna förklaras som att fokusera på processer och konsekvenser av fördelning av resurser. I den här undersökningen blir dimensionen relevant då den bland annat syftar till ojämlik tillgång till bostadsmarknaden och konsekvenserna av detta.

5.2.3 Representation

Den tredje dimensionen, representation, har ett fokus på politisk rättvisa och social tillhörighet. Med enbart dimensionerna omfördelning och erkännande menar Fraser (2011) att social rättvisa inte kan uppstå fullt ut. Det måste ske en analys utifrån de politiska beslut som påverkar och begränsar både erkännande och omfördelning. Representation syftar till individer möjlighet att ha inflytande i beslutsprocesser som kan påverka deras liv, eller vara delaktiga i dessa processer.

Representation handlar om vem som inkluderas i samhället och vems som tillåts ha en röst, samt hur målgrupper som inte själva får sin röst hörd blir representerade. Det handlar om att se till att samhällets alla grupper blir företrädade i olika beslutsfattande grupper, det kan vara av någon som själv är en del av gruppen i fråga, eller någon som kan föra dess talan (Fraser, 2008).

Tillhörighet är en viktig del i dimensionen om representation då diskussioner innefattar vem som exkluderas eller inkluderas från samhällets insatser, och vem som anses "förtjäna" samhällets tjänster och kunna ta del av dess rättigheter (Fraser 2008; Samzelius, 2020). Enligt Fraser (2008) är representation den mest kritiska aspekten inom social rättvisa, detta då deltagande i beslutsprocesser eller på något sätt bli representerade i dessa är en nödvändighet för förståelsen av både omfördelning och erkännande.

5.2.4 Dimensionerna som en teori

I Frasers teori kan individer nekas till att delta på ett jämlikt sätt när ekonomiska resurser, social status och politisk röst nekas. Utöver att undersöka vad social rättvisa betyder för individer, samt vem som rättvisan ska gälla för (som tidigare rättviseteorier diskuterar), lägger Frasers teori till strävan efter hur rättvisa ska uppnås (Fraser, 2011). Enligt Fraser (2011) grundar sig den sociala rättvisan för individer i möjligheten till att på ett jämlikt sätt kunna delta på alla samhällets nivåer där individens liv påverkas. Återkommande i samtliga dimensioner är begreppet deltagande. Ett jämlikt deltagande kan enligt Fraser (2008) appliceras på alla samhällets sociala nivåer och kan vara behjälpligt i analyser gällande förståelse av rättvisa och ur orättvisor kan ta form i olika sammanhang. Deltagande i beslutsprocesser (representation), samhället utifrån normer och hierarkier (erkännande), och slutligen deltagande i form av samhällets ekonomi och bostadsmarknad (omfördelning). Ytterligare ett återkommande begrepp i Frasers teori, som kan ses som en motsats till deltagande är utestängning. Utestängning kan uppstå gruppen eller individens erfarenheter inte representeras, alltså vid en brist på erkännande, både gällande erkännande av social grupp, och problem (Fraser, 2008; 2011).

De olika dimensionerna relaterar till varandra och mönster av en dimension kan synas i någon annan. Trots att dimensionerna är sammankopplade så poängterar Fraser (2008) att det är den politiska arenan som skapar förutsättningar gällande huruvida fördelning och erkännande tar form. Det handlar om hur utmaningar kan lösas på politisk nivå och vem som får rätt till att delta i samhället inom likvärdiga ramar.

5.2.5 Kritik mot Frasers teori

Det har väckts kritik mot Frasers teori som delvis berör att dimensionerna är för oföränderliga och saknar hur dimensionernas faktorer korrelerar. Kritik anspelar även mot att erkännande och omfördelning har ett stort fokus trots att representation lagts till som en dimension. Jacinda Swanson (2005) har kritiserat Frasers teori framför allt gällande att erkännande och omfördelning är två för generaliserande dimensioner för att kunna användas.

Ytterligare en kritisk diskussion mot Frasers teori har väckts av Christopher F. Zurn som riktar kritik mot att teoretisera vad som definieras som sociala orättvisor. Zurn (2008) belyser att i Frasers teori tolkas alla barriärer för individer som orättvisor, trots att de teoretiskt sätt inte är

det. Fraser definierar social rättvisa genom att inte kunna delta i samhället på ett jämlikt sätt men Zurn menar att detta skapar svårigheter i definitionen av vad orättvisa är.

Kritiken mot Frasers teori har funnits i åtanke vid val av teorin, därmed har Honneths erkännandeteori lagts till för ytterligare fördjupning. Studiens syfte är inte att en enskild händelse ska analyseras eller anpassa studien till teoretiska begrepp, snarare är fokus att skapa förståelse för respondenternas beskrivningar och synsätt. Med detta har Frasers teori blivit användbar till rådande studie då hon diskuterar konsekvenser av att grupper i utsatthet inte inkluderas i majoritetssamhället och inte kan delta i samhället på lika villkor.

5.3 Honneths teori om erkännande

För en djupare analys och diskussion av begreppet erkännande har Honneths teori om erkännande varit behjälpligt som ett analysverktyg gällande erkännande av hemlösa barnfamiljer i den här underökningen. Honneth (1995) talar om ett tredimensionellt erkännande som behöver ske i samspel med andra individer för att kunna känna välmående och förverkliga livsplaner och önskningar. Hans första dimension syftar till att få omsorg och trygghet i sina primärrelationer (familj och vänskap), och är en grundläggande trygghet gällande värdet av en individs behov. Den andra dimensionen som är av mest betydelse för rådande studie att uppnå ett rättsligt erkännande. Det rättsliga erkännande handlar om att en individ erkänns som en fullvärdig person i rättssamhället och bemöts med grundlig respekt. I tillägg till detta syftar det även till individers förmågor och möjligheter att självständigt överväga olika alternativ till handlingar enligt rådande normer och krav. Detta blir ett bevis på individens värde, att individen är förtjänt av specifika rättigheter och privilegier om kommer med erkännandet. Skulle individen bli fråntagen dessa rättigheter, alltså mista det rättsliga erkännanden så fråntas rättigheterna och individen begränsas i sin möjlighet till självbestämmande (Honneth 1995).

Den sista typen av erkännande är social uppskattning och handlar om att individer blir erkända i sin individualitet, erkända för den de är och hur man agerar, detta hör i sin tur ihop med individens självuppskattning. I nya samhällsstrukturer finns ofta specifika problem eller utmaningar som kan dömas som annorlunda av omgivningen som i många fall kan skapa fördomar och negativa uppfattningar (Honneth, 1995). Honneths erkännande kopplas även ihop med egenmakt och att denna kan påverkas negativt när det uppstår otydligheter om vilken aktör

individer kan vända sig till för att få stöd, och att brist på erkännande kan leda till begränsningar i att kunna ta del av samhällets insatser på lika villkor (Stretmo & Melander, 2013).

5.4 Social rättvisa och erkännande som valda teorier

Fraser's teori om social rättvisa, i samband med Honneth's teori om erkännande har varit värdefullt i syftet att analysera hur Socialtjänsten och Sveriges Stadsmissioner beskriver sitt ansvar kring långsiktiga boendelösningar för barnfamiljer i hemlöshet.

Teoriernas analytiska begrepp har använts som hjälpmedel för att förstå och analysera det empiriska materialet och har varit behjälpliga i att bringa fram en djupare insikt i analysen gällande studiens syfte och frågeställning. Teoriernas funktion har varit att på olika sätt kategorisera empirin i relation till hur respondenterna beskriver organisationernas ansvar, med fokus utifrån juridiskt och moraliskt ansvar. Ansvar som beskrivits i 2.4 syftar även till att tillgodose andras behov. Detta beskriver respondenterna att Socialtjänsten och Stadsmissionen på olika sätt gör. Detta görs på olika sätt, både genom erkännande, arbete kopplat till omfördelning (stöd till bostäder) och representation som beskrivs i empiriredovisningen.

Det moraliska ansvaret täcker flertal aspekter gällande att ta på sig ansvar och normer, vilket knyter an till både erkännande och omfördelning.

Omfördelning har varit behjälplig i analysarbetet då dimensionen syftar till strukturella hinder och ojämlik tillgång till bostadsmarknaden (Fraser, 2008). Det har varit ett begrepp för analys då strukturell hemlöshet syftar till personer som framför allt enbart är i behov av en bostad och inte andra sociala insatser. Representation handlar om att få bli inkluderad i samhället genom att få ta del av samhällets resurser (Fraser, 2008). Som tidigare belyst, till hör vanligtvis inte strukturellt hemlösa Socialtjänstens ”traditionella målgrupp” för stöd gällande boendeinsatser och riskerar att bli exkluderade från en del insatser. Dimensionen har varit ett värdefullt verktyg i analysen kopplat till hur aktörerna beskriver sitt ansvar för målgruppen och hur Socialtjänsten och Stadsmissionen på olika sätt beskriver hur de representerar målgruppen. Orättvisa/brist på representation inom stöd och utestängning av målgruppen uppstår när ekonomiska resurser, social status och politisk röst/påverkan nekas, och detta hindrar gruppen från att delta och påverka sin situation. Detta skapar en viktig roll för de två aktörerna i studien för att både arbeta, på olika sätt (utifrån sitt ansvar) att stötta gruppen att jämlikt kunna delta i samhället.

Erkännande har varit ett betydande begrepp för studiens analys då det syftar både till erkännande av målgrupp problem (Fraser, 2011). Honneths teori öppnar upp för en djupare dimension av begreppet erkännande då han belyser andra faktorer kopplat till erkännande som inte syns hos Fraser. Enligt Fraser (2008) syftar erkännande delvis till individers möjlighet att på lika villkor delta i samhället medan Honneth (1995) menar att det även handlar om sociala relationer och interaktioner för att stärka individens egenmakt och självkänsla. Kopplat till undersökningens frågeställning blir detta behjälpligt då båda aktörerna belyser ansvar och att lyfta fram målgruppen och dess svårigheter, samt till insatser för att stärka individen i syfte att nå en långsiktig boendelösning (för exempel se *6.4.1 Förebyggande och uppföljande arbete*). I relation till forskningsfrågorna innefattar teorierna begrepp om hur ökade möjligheter för individer att delta i samhället på ett jämlikt sätt. Syftet handlar om ansvar för långsiktiga bostäder där både omfördelning och representation spelar en viktig roll att skapa möjligheter för jämlikt deltagande och arbeta för strukturell förändring.

Frasers tre dimensionerna kan skapa ett relevant ramverk för hemlösa familjers situation, och olika aktörers arbete i frågan. Tre dimensioner har skapat utrymme en kategorisering av empirin och dimensioner har på lika sätt varit behjälpliga i relation till Socialtjänstens och Stadsmissionens arbete med strukturell hemlöshet.

Slutligen, Frasers och Honneths teorier normativa och kritiska med fokus på hur samhället bör vara eller vilka förändringar som bör göras för ökad social rättvisa. I rådande studie använts de inte som kritiska teorier, utan deras användningsområde är hjälpmedel i diskussioner och i sorteringen av studiens resultat. Teorierna och dess begrepp använts som stöd i analysen hur respondenter beskriver att Socialtjänsten respektive Stadsmissionen har ansvar för långsiktiga boendelösningar för barnfamiljer i strukturell hemlöshet. De olika dimensionerna dimensioner har underlättat tematiseringen av empirin, därefter har och moraliskt och juridiskt ansvar kunnat sättas i relation till dessa.

6. Analys och empiriredovisning

6.1 Inledning

I följande kapitel redovisas empirin utifrån tre delar baserat på studiens forskningsfrågor och syfte. Syftet med rådande studie är inte av jämförande slag, trots detta framkommer det både skillnader och likheter i representanternas beskrivningar. Med detta presenteras första delen i empiriredovisningen i två separata delkapitel, först Socialtjänstens beskrivning av sitt ansvar, följt av Riksföreningen Sveriges Stadsmissioners (fortsättningsvis i detta kapitel refererat till ”Stadsmissionen”). Dessa delar följs sedan av empiriredovisning om framtidsscenario i relation till ansvar för långsiktiga boenden till målgruppen. Empirin redovisas i form av sammanfattningar och citat från genomförda intervjuer. Detta sker i samband med analys i relation till begreppet ansvar, Frasers och Honneths teorier, samt tidigare forskning. Varje del belyser på olika sätt delar ur Sveriges Stadsmissioners och Socialtjänstens beskrivning av sitt ansvar gällande långsiktiga boenden för barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Respondenter beskriver diskussionerna gällande problemet med barnfamiljer i strukturell hemlöshet likt följande citat:

Representant SM:

Här i xxx är det en väldigt stor debatt kring det här med ”ja men vem har ansvar för målgrupper som egentligen inte har några andra sociala problem än att de inte hittar någonstans att bo?”.

6.2 Socialtjänsten

SoL (SFS 2001:453) och empirin framhäver att Socialtjänsten arbetar och ska arbeta utifrån ett helhetsperspektiv genom att vara verksamma inom flera olika områden för att stötta personer i utsatthet. Fyra huvudteman kopplat till beskrivning av Socialtjänstens ansvar har identifierats och gett struktur åt empiriredovisningen; ansvar kopplat till helhetsperspektiv och representation, ekonomiskt ansvar, socialt ansvar, och avslutas med en diskussion gällande individens ansvar.

6.2.1 Ansvar kopplat till helhetsperspektiv och representation

Utöver de delar som presenterats i kommande delkapitel belyser empirin att respondenter från Socialtjänsten diskuterar sitt arbete och ansvar utifrån ett helhetsperspektiv med varierande

insatser beroende på situation och målgrupp. Representanterna från Socialtjänsten beskriver dess ansvar kopplat till varierande former av insatser och att dess ansvar till stor del innebär ett helhetsperspektiv. Det framkommer ett retoriskt tal om ansvar och ansvaret förklaras genom att hjälpa till kring processen mot ett långsiktigt boende men inte att faktiskt anordna boendet för målgruppen. Gällande helhetsansvar tydliggör empirin att Socialtjänsten har en möjlighet att samarbeta med flera av samhällets aktörer och andra myndigheter för att belysa problematiken och påverka situationen. Socialtjänsten beskrivs besitta en möjlighet att påverka strukturer och externa förhållanden, en möjlighet för att skapa så lika förutsättningar som möjligt för individer till delaktighet i samhället, vilket kan ses som ett funktionellt ansvar. Detta kan tydliggöras av Frasers (2008) erkännande då empirin framhäver att Socialtjänsten arbetar med flera av samhällets aktörer och har möjlighet att på olika sätt belysa målgruppens behov av insatser. Vikten av att se och få målgruppen erkänd poängteras i empirin, samt att skapa insatser som passar fler. Exempel på detta handlar om att göra handläggningar och processer gällande ansökningar till bistånd och bostäder enklare och mer tillgängliga, där intervjupersonerna beskriver att Socialtjänsten har en viktig roll.

Empirin visar att representanter från Socialtjänsten beskriver ett funktionellt ansvar i helheten, som även belyses i SoL och blir därmed ett juridiskt ansvar. Men som tidigare diskuterat handlar ansvaret inte om att se till att en långsiktig boendelösning faktiskt tillhandahålls, det handlar snarare om att vara ett stöd längs vägen, och även ett stöd när bostaden är på plats. Ansvaret beskrivs i empirin här även att undersöka vad som orsakade hemlösheten och skapa insatser för att det inte ska inträffa igen, tilläggsvis saknas resonemang kopplade till ansvar för den strukturella hemlösheten, och personer som befinner sig i den. I det beskrivna helhetsperspektivet hamnar individer som just nu befinner sig i strukturell hemlöshet eller riskerar att bli av med sitt boende i skymundan. Fraser (200) skulle benämna detta som brist på erkännande då diskussionen strävar mer åt förebyggande arbete och talet om vad som borde göras, än vem som faktiskt besitter ansvaret. Målgruppen blir inte erkänd fullt ut då de som befinner sig i den strukturella hemlösheten just nu riskerar att gå miste om insatser då de redan blivit strukturellt hemlösa. Representanterna resonerar om att Socialtjänsten har ett tydligt ansvar gällande akuta och tillfälliga lösningar, vilket går i linje med SoL (SFS 2001:453), men gällande långsiktiga lösningar ligger ansvaret någon annanstans. När kortsiktiga lösningar tenderar att bli fokus i diskussionen kring ansvar, menar Fraser (2008) att klyftor i samhället riskerar att bibehållas, snarare än att minska. I empirin tenderar frågan om långsiktighet att kopplas mer till ett helhetsansvar, inte ansvar för boendet och långsiktigheten i sig.

Representanterna från Socialtjänsten beskriver ansvaret mer utifrån tillfälliga lösningar och det poängteras ett tydligt ansvar och gränsdragningar görs i ansvar gällande kortsiktiga och långsiktiga boendelösningar. Respondenten i citatet nedan är ett exempel på när bostad inte anses falla inom ramen för socialtjänstens ansvar. I stället läggs ansvaret över på den enskilda kvinnan:

Ebba:

Hur skulle du beskriva socialtjänstens ansvar gällande långsiktiga boendelösningar?

Representant Soc:

Ja, Socialtjänstens ansvar. Den är ju knepig i och med att, vi har det yttersta ansvaret såklart, att hjälpa till med tillfälliga lösningar. Vi har ju inte sen ansvaret att faktiskt se till att de blir långsiktiga, eller vi har ju ett ansvar i att jobba för att det ska bli långsiktigt, sen är det ju alltid individen själv som står för beslutet vart man faktiskt vill bosätta sig. (...) vi ser ett ansvar i att hjälpa till att skaffa ett långsiktigt boende.

Via Socialtjänsten går det att söka om olika typer av bistånd kopplat till boende, exempelvis sociala kontrakt, boende på härbärgen eller andra akutboenden. Empirin har i relation till detta analyserats med hjälp av med Frasers (2008) dimension omfördelning. Omfördelning anspelar till en ojämlig tillgång till bostadsmarknaden och har varit ett stöd i analysen kopplat till att Socialtjänsten kan vara ett stöd via olika insatser gällande att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden. Ett exempel som diskuteras som en långsiktig lösning är sociala kontrakt. Trots att de sociala kontrakten beskrivs som en långsiktig lösning, påpekas det i empirin att detta inte innebär att Socialtjänsten har det fulla ansvaret för att familjer i strukturell hemlöshet ska få en bostad. Tilläggsvis har Frasers (2008) representation har varit ett verktyg för att analysera diskussionen gällande sociala kontrakt. Sociala kontrakt beskrivs av respondenterna vara att Socialtjänsten kan hyra ut bostäder i andra hand åt de som beviljats den typen av bistånd, vilket både handlar om ekonomiskt och socialt stöd, två beskrivningar av ansvar som diskuteras i kommande delkapitel. Representation här analyseras genom att Socialtjänsten kan stå som representanter på kontrakten och som stöd för målgruppen.

Representant Soc:

Och sen är det ju ganska många som inte kommer till oss alls, men jag tror att det finns ganska många i den gruppen som vi inte ser, alltså som har tillfälliga korta bostadslösningar.

Socialtjänstens ansvar beskrivs i empirin likaså handla om att arbeta med att lyfta fram att målgruppen blir både erkänd och representerad i samhället, bland annat genom att föra statistik

och redovisa strategier och rapporter gällande barnfamiljer i hemlöshet. Empirin visar att representanter från Socialtjänsten beskriver dess ansvar genom att representera målgruppen i form av att belysa problematiken i statistik samt att skapa delaktighet i beslutsprocesser vid individuella möten. Frasers (2008) teori och dimensionerna erkännande och representation har varit ett stöd i analysen kopplat till individers möjlighet att påverka beslut som påverkar dess liv och få sin röst hörd i samhället. Ansvaret sätts här i relation till erkännande och representation genom att ansvar dels handlar om att tillgodose andras behov, vilket Socialtjänstens representanter beskriver att Socialtjänsten gör på olika sätt. Utöver detta finns det ett juridiskt ansvar hos Socialtjänsten att bistå med bostäder, men för långsiktiga boendelösningar är inte den bestämmelsen lika tydlig som för kortsiktiga.

Som nämnt i tidigare kapitel faller många av familjer i strukturell hemlöshet mellan systemets ramar då de inte passar in i Socialtjänstens ordinarie insatser (Wirehag, 2022), eller inte söker sig till Socialtjänsten av olika anledningar, vilket citatet ovan vittnar om. Frånvarande i empirin är hur detta kan åtgärdas, eller hur insatserna kan bli mer anpassade för personer i strukturell hemlöshet. Insatserna finns, men det kan argumenteras för att det saknas ett erkännande att insatserna behöver anpassas till en bredare målgrupp. Vid en del insatser som nämns i empirin i relation till ett helhetsansvar tenderar dessa att inte belysa målgruppen de är tänkta för, där en del av målgruppen (eller hela) riskerar att inte få ta del av den specifika insatsen då de inte klassificeras som rätt målgrupp. Här uppstår utifrån empirin flera utmaningar, att både ha målgruppen i fokus och lyssna på dess behov, och samtidigt anpassa sig efter regelverk och arbeta för att handskas med den strukturella hemlösheten. Representanter från Socialtjänsten belyser att de vill arbeta för ett bredare erkännande och representation för att bidra till en omfördelning, men hålls tillbaka av lagar och bestämmelser och tvingas kompromissa med andra aktörer och politiska beslut. Tolkning av ansvar och hur det kan definieras olika belyses också i empirin och diskussionen tenderar att mer gå i riktning mot talet om ansvar, och inte vad det faktiskt innebär att ha ett juridiskt eller moraliskt ansvar. Socialtjänstens ansvar för långsiktiga bostäder handlar snarare med om på vilka områden man kan hjälpa till.

6.2.2 Ekonomiskt ansvar

En faktor gällande Socialtjänstens beskrivning av sitt ansvar utifrån empirin har analyserats och kategoriserats som ett ekonomiskt ansvar. Respondenterna från Socialtjänsten beskriver en del av Socialtjänstens ansvar gällande långsiktigt boende kopplat till att stötta med ekonomiska

förutsättningar. I empirin påpekas det att ett av de största problemen för målgruppen är inte har råd att betala hyran, och inte är i behov av andra insatser än en bostad, vilket också definierar den strukturella hemlösheten. Ur ett ekonomiskt perspektiv poängterar representanterna från Socialtjänsten att familjer i första hand kan söka olika typer av bistånd för att senare kunna nå, för att öka möjligheterna att söka och behålla ett långsiktigt boende. I tillägg framkommer det även i empirin att det handlar om att Socialtjänsten kan stödja och hjälpa familjer att betala sin hyra.

Dimensionen omfördelning har varit ett användbart begrepp för analysen av beskrivningen av det ekonomiska ansvaret. Omfördelning i Frasers (2011) teori handlar delvis om samhällets ekonomiska klyftor och hur dessa behöver minska för att skapa en jämlikare delaktighet i samhället. Utifrån omfördelning kan växande ekonomiska klyftor påverka förutsättningar för ett jämlikt deltagande i samhället och det finns ett behov att hantera ojämlika strukturer i samhällets ekonomi (Fraser, 2011). Ansvar kan även syfta till att tillgodose andra människors behov, vilket här kan göras genom att vara med och försöka påverka omfördelningen och arbeta för alla kan arbeta på ett jämlikt sätt. Respondenter från Socialtjänsten beskriver delvis sitt ansvar kopplat till att kunna stödja med ekonomiska insatser för att familjer ska kunna få och/eller behålla sin bostad. Detta innebär ett funktionellt ansvar då Socialtjänstens ansvar beskrivs som att vara en funktion i den ekonomiska aspekten för att bostaden ska kunna bibehållas. Respondenterna poängterat att ansvaret inte handlar om att familjer i hemlöshet ska få ett långsiktigt boende, men att Socialtjänsten kan stötta med bistånd under en längre tid, tills bostadssituationen är ordnad och även efter för att bostaden ska bibehållas. Empirin visar en förståelse för målgruppens svårigheter kopplade till ekonomi och sökande av bostad genom att arbeta men olika typer av stöd. Dock präglas diskussionen av att Socialtjänsten blir mer tvungen att ge ett tillfälligt stöd, i stället för ett långsiktigt boende, vilket ökar riskerna att de ekonomiska klyftorna bibehålls eller ökar. I det empiriska materialet framkommer det en saknad av erkännande av målgruppen och dess svårigheter att på ett jämlikt sätt kunna delta i samhället. Det långsiktiga arbetet med omfördelning bromsas och det skapas i stället fokus och prioritering blir att släcka bränder. Representanter från Socialtjänsten uttrycker att arbetet är beroende av politiken och arbetssättet och beslutet är utifrån politiska bestämmelser. Det är den politiska arenan som utgör bestämmelser och arbetssätt, som Fraser (2008) benämner som representation.

6.2.3 Socialt ansvar

Empirin förklarar att respondenterna från Socialtjänsten beskriver en del av deras ansvar för ett långsiktigt boende till barnfamiljer i strukturell hemlöshet kan diskuteras som ett socialt ansvar. I empirin definierar respondenter från Socialtjänsten detta genom att beskriva dess insatser kopplade till att vara ett socialt stöd i processen att söka bostad, samt att på olika sätt stötta individer för att inte förlora sin bostad. Det poängteras att ansvaret handlar om att vara en del av arbetet och återigen ingen att Socialtjänsten besitter det fulla ansvaren för att se till att dessa familjer tillhandahålls ett långsiktigt boende. Fokus beskrivs snarare som ett individriktat arbete med socialt stöd och förebyggande insatser (beskrivningar ansvar kopplat till förebyggande insatser återkommer mer ingående under rubriken *6.4.1 Förebyggande och uppföljande arbete*). Citat som nedan vittnar om hur Socialtjänsten beskriver sin del av ansvaret och sin roll kopplat till sociala insatser och arbetet kring bostaden, men inte bostaden i sig:

Representant Soc:

(...) det måste finnas andra vägar att komma till en bostad. Däremot att det kan behövas stöd och hjälp till hur man söker och kanske stöd och hjälp hur man behåller en bostad och så.

De sociala insatserna från Socialtjänsten enligt representanterna i studie syftar på att stärka individen och dess egenmakt, men även att skapa förutsättningar och motivation för att ta ansvar för den egna situationen. Egenmakt är viktigt för individens erkännande för att på ett jämlikt plan kunna delta i samhället (Honneth, 1995). Sociala insatser blir ett stort fokus med att stärka individen att ta mer ansvar, detta trots att det rör som om detta trots att det är strukturell hemlöshet och individer som i första hand behöver en bostad och inte sociala insatser.

Ebba:

Hur skulle du beskriva socialtjänstens största arbete eller ansvar i långsiktiga bostäder?

Representant Soc:

Det är väl att, nä men, visst i ett akut läge ge tak över huvud och så, absolut. De personer som är i behov utav alltså, kanske med de här typ Bostad först att man har varit länge borta från bostadsmarknaden, att få en chans att, med stöd och hjälp klara av ett boende över tid och att man får hjälp till hur behåller jag ett boende när jag väl har fått det. Men då är det ju mer en form av insatser i själva boendet, det är ju inte boendet i sig. Men att man kan få mer hjälp och stöd.

Citatet ovan vittnar om att det handlar mer om insatser till tak över huvudet, inte att tillhandahålla ett boende med långsiktig lösning. Återigen framkommer samma resonemang om att ansvaret handla om en del att hjälpa till och i att vara ett stöd efter att familjen fått en bostad, inte se till att bostaden tillhandahålls. Något som tenderar att bli frånvarande i empirin

är individer som redan befinner sig i strukturell hemlöshet, de som endast är i behov av bostaden eller nyligen förlorat sin bostad. Stödet till en bostad för målgruppen hamnar i skuggan av diskussionen gällande sociala och förebyggande insatser kring målgruppen. Fortsättningsvis finnes det ett stort fokus på sociala insatser, trots att strukturell hemlöshet framför allt handlar om behovet av en bostad.

6.2.4 Individens ansvar

Representant Soc:

Man behöver visa att man själv gör någonting för att komma vidare ifrån den situationen som man då fastnat i, den här tillfälliga lösningen.

Initialt framhävs i empirin att ansvaret läggs på individen, att det läggs stor vikt vid individens egna ansvar för att en långsiktig boendesituation ordnas, trots att det handlar om strukturell hemlöshet. Ett erkännande om målgruppens främsta behov gällande bostad blir här frånvarande och fokus hamnar snarare på individens ansvar än strukturella utmaningar. Det belyses i empirin att det görs insatser för att stärka individens egen förmåga där Honneths rättsliga erkännandet har varit värdefullt i analysen. Erkännande här syftar till individers förmåga att på egen hand förändra sin situation enligt rådande normer (Honneth, 1995) och Socialtjänsten beskrivs här ha en roll att stödja individer att utifrån sin förmåga förändra sin situation. Citatet nedan är ett exempel hur ansvaret kring långsiktiga boenden hos Socialtjänsten beskrivs och där det långsiktiga ansvaret beskrivs vara individens ansvar snarare än Socialtjänstens.

Representant Soc:

Ja, alltså det akuta, akut hjälp och stöd faller ju ofta på socialtjänsten, om, om man hamnat i en situation. Men, sen är det ju, det långsiktiga att lösa är ju tillbaka till liksom den enskilde personen, och familjen. Att söka den hjälp som finns att få och ta, ta stöd till att själva, liksom hitta lösningar. (...) Men det ligger ju ändå den enskilda att stå i en bostadskö och sådana saker, eller att ringa runt till hyresvärdar och försöka ordna med boende.

Socialtjänsten kan, utifrån empirin stötta individen att bli mer delaktig i sökandet till bostäder och vara ett stöd längs vägen, framför allt om familjen fått en bostad, fram till dess läggs det stor vikt vid individens egna ansvar. Representanter från Socialtjänsten beskriver ett krav på individen och att de kan bistå med hjälp att söka bostad, men gällande långsiktiga boendelösningar poängteras individens ansvar tydligt i empirin. Detta framkommer i flera citat liknande den som följer:

Ebba:

Och hur, om vi tänker generellt, hur ser du på socialtjänstens ansvar för barnfamiljer i strukturell hemlöshet?

Representant Soc:

Ja, det är ju mycket prat om ansvar och det första och främsta är att en förälder har ju ansvar att se till att barnen har tak över huvudet och har det man behöver för att vara trygg och utvecklas, absolut.

Empirin framhäver att Socialtjänsten ser sitt ansvar att stötta individen, men att det först krävs att individen kan påvisa att den gjort vad den kan för att förbättra sin situation gällande boende. Socialtjänsten poängterar att man ska göra vad man kan utifrån egen förmåga, när man gjort vad man kan utifrån sin förmåga, då har Socialtjänsten ett ansvar att kliva in.

Empirin lyfter dessutom vikten av att titta på situationen och hur individens förutsättningar på olika sätt kan stärkas, vilket nämndes i föregående del kopplat till det sociala stödet. Det lyfts av respondenterna att det även är viktigt att titta på situationen kring individen, inte enbart individens ansvar. Dock påpekas det individuella ansvaret som en stor faktor, men att Socialtjänsten ser sitt ansvar kopplat till att skapa bättre förutsättningar. I Frasers (2008) dimension om erkännande framkommer det att det inte enbart går att titta på individens ansvar för att bli delaktig i samhället, det behövs perspektiv som tittar på hur normer och strukturer hindrar individen från delaktighet, vilket här framkommer i empirin. Representanter från Socialtjänsten belyser vikten av stöd kring individen, men dock återkommer ett poängterande av individens egna ansvar i diskussionen kring att få ett långsiktigt boende. Märkbart är att vid diskussioner som syftar till individen tenderar det strukturella synsättet och strukturell hemlöshet att bli frånvarande i empirin. Något som blir värdefullt i analysen här är huruvida ansvaret beskrivs vara individens när det samtidigt talas om strukturell hemlöshet och att det behövs bättre förutsättningar för en förändring. Behjälpligt i analysen till detta har varit Frasers (2008) erkännande, som poängterar vikten av att undersöka strukturer som ett hinder för individen att förändra sin situation, men fokus här hamnar som diskuterats ovan, på individens ansvar på ett strukturellt problem.

6.2.5 Sammanfattning Socialtjänstens beskrivning av ansvar

Ansvaret kring att ordna ett långsiktigt boende till barnfamiljer beskrivs inte vara Socialtjänstens yttersta ansvar, till skillnad från kortsiktiga (akuta) boenden där lagstiftningen är tydligare. Respondenterna från Socialtjänsten för resonemang om att ansvaret generellt

handlar om att besitta ett helhetsperspektiv och vara behjälplig i olika insatser för att få ett långsiktigt boende.

Socialtjänsten beskrivs kunna vara målgruppens röst och på så sätt vara med och skapa ett bredare erkännande samt representera målgruppen. Mycket av dess ansvar diskuteras utifrån att motverka strukturell hemlöshet där fokus hamnar på förebyggande och insatser kring boendet, samt att Socialtjänsten behöver anpassa sig utifrån SoL och kan bli begränsade av detta i sitt arbete med barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Respondenterna från Socialtjänstens beskrivning av ansvar har delvis analyserats med hjälp av begreppen erkännande och representation, där en stor koppling varit till ett funktionellt och juridiskt ansvar. Det funktionella ansvaret beskrivs som att vara ett stöd både att kunna söka och bibehålla en bostad, med fokus på ekonomi och socialt stöd.

Individens egna ansvar för situationen är något som påpekas av respondenter från Socialtjänsten, lika så att Socialtjänsten kan bistå med socialt och ekonomiskt stöd. Empirin belyser att Socialtjänstens erkännande behöver bli bredare och på olika sätt arbetas det för en mer jämlik tillgång till bostadsmarknaden, som Honneth och Fraser skulle förklara ihop med erkännande och Frasers dimension om omfördelning.

Socialtjänsten besitter även ett juridiskt ansvar utifrån SoL som belyses både gällande att stötta i helhetsperspektivet och akuta insatser. Däremot nämns inte det juridiska ansvaret i resonemang kring långsiktiga boendelösningar för individer i strukturell hemlöshet. Det moraliska ansvaret belyses huruvida socialsekreterare kan hjälpa till utanför SoLs ramar. Trots studiens fokus på den strukturella hemlösheten tenderar resonemang i empirin att handla om både på social och strukturell hemlöshet och orsaker till denna. Det blir inte alltid tydligt var linjen i ansvarsfrågan går gällande ansvar för dessa grupper, vilket respondenterna belyser. Resonemang i relation till detta belyser en fortsatt (och större) och fokus på strukturellt hemlösa behövs.

6.3 Stadsmissionen

I det empiriska materialet beskriver Stadsmissionen sitt ansvar i att på olika sätt stödja olika insatser för att förbättra situationen gällande långsiktiga boenden för barnfamiljer i hemlöshet. Utsagor från Stadsmissionens representanter och dess beskrivning av sitt ansvar kommer här

presenteras utifrån tre olika teman; visa vad vi ser / göra vad vi kan, socialt ansvar, samt påverkan & representation.

6.3.1 Visa vad vi ser / göra vad vi kan

Empirin vittnar om att Stadsmissionen som aktör tidvis har möjlighet att se trender och förändringar i samhället och hos utsatta målgrupper innan det offentliga. Respondenterna belyser detta som ett ansvar Stadsmissionen besitter med sitt arbete.

Representant SM:

Jag tycker att, att det faktiskt hör ihop med Stadsmissionen på något sätt. Att man ser varje individ och deras behov. (...). Jag tycker att vi har en skyldighet att göra vad vi kan.

Citat av liknande innebörd som ovan återkommer i empirin gällande att representanter från Stadsmissionen beskriver sitt ansvar i relation till att ansvaret handlar om att bistå med det man kan. Citatet som följer vittnar om att Stadsmissionen beskriver sin roll som att vara till hands för myndigheter och andra aktörer genom att visa vad de möter i sina verksamheter och på så sätt skapa ett bredare erkännande. Med detta framkommer även beskrivningar kopplat till ansvar att de ser en skyldighet att synliggöra vad för trender och förändringar de ser i samhället. Här beskrivs ett moraliskt ansvar där Stadsmissionen tagit sig an ett ansvar att tillgodose andras behov, trots att de som organisation inte besitter ett juridiskt ansvar.

Representant SM:

Men det är offentliga som i alla fall behöver erkänna problemet. Jag tänker att vi har ett ansvar i att visa vad vi ser, (...) I många kommuner saknas det förståelse för hur en familj i strukturell hemlöshet mår.

Representanter från Stadsmissionen beskriver att de ser sin skyldighet att påpeka när de uppfattar att en grupp fallit utanför samhällets stödinsatser. Stadsmissionen möter många som inte alltid söker stöd hos myndigheter och kan på så sätt vara en viktig aktör i att belysa och representera målgruppen. Representanter från Stadsmissionens beskriver även delvis organisationens ansvar utifrån att få fler att se vem målgruppen är och vara ett stöd till att problemet med strukturellt hemlösa barnfamiljer blir erkänt i en större utsträckning. Fraser hjälper här till att bringa fram en djupare förståelse kopplat till erkännande då Stadsmissionen beskriver sitt ansvar i att belysa målgruppen och erkänna problematiken kring barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Fraser (2008) menar på att det viktiga här är kravet på erkännande för människors rätt att delta som fullvärdiga medborgare i sociala interaktioner, och att skadan kan

bli stor när en grupp systematiskt stängs ut från samhället och dess sociala liv. Erkännande kan även syfta till erkännande av problem, att ett problem behöver bli erkänt för att det ska kunna arbetas mot (Fraser, 2011).

Respondenterna beskriver här Stadsmissionens ansvar utifrån att vara representanter för målgruppen och belysa problematiken utifrån organisationens kapacitet. Enligt empirin beskriver Stadsmissionens representanter att en del av deras ansvar är att belysa nya utmaningar och negativa trender i samhället. Det poängteras i empirin att svårigheterna kring långsiktiga bostäder för barnfamiljer i strukturell hemlöshet behöver bli erkänt av fler aktörer, något som Stadsmissionen beskriver som en del av sitt ansvar att belysa. Fortsättningsvis poängteras vikten av att ge fler möjlighet till ett jämlikt deltagande i samhället och tillgång till lika rättigheter, där representanterna från Stadsmissionen beskriver att organisationen har en viktig roll. Ytterligare ett sätt hur representanter från Stadsmissionens beskriver organisationens ansvar handlar om att belysa problematiken i syfte att bringa fram en strukturell förändring i samhället. Erkännande utifrån Fraser (2008) blir behjälpligt i den här delen av analysen då dimensionen fokuserar på samhällsstrukturer som hindrar individer från att få sina rättigheter tillgodosedda. Beskrivningar kring ansvaret om att finnas som ett stöd i processen mot ett boende är tydligt, men beskrivningar eller förklaringar av sitt ansvar för långsiktiga boenden blir frånvarande.

Stadsmissionens representanter beskriver sitt ansvar att lyfta fram målgruppen och belysa dess utmaningar och situation. I relation till den här beskrivningen av ansvar framkommer det i empirin att det dessutom handlar om att eliminera fördomar som finns mot målgruppen. Det moraliska ansvaret syftar till att göra vad som anses rätt, vilket i det här fallet blir att arbeta för att minska fördomar. Problematiken kring fördomar mot hemlösa, även strukturellt hemlösa beskrivs både i tidigare forskning och i empirin. Detta menar intervjupersonerna blir ett hinder för att skapa insatser för målgruppen och för målgruppen att söka stöd. En påpekande i empirin syftar till att bli socialt uppskattad i sin individualitet, vilket Honneth (2003) menar stärker den enskilda individens unika egenskaper och motivation. Detta är en viktig beståndsdel i att känna delaktighet och på ett jämlikt sätt bli delaktig i samhället (Fraser, 2008). Fördomar kan bidra till utmaningar så som minskat erkännande och påverkar i sin tur individers möjlighet till rätt typ av stöd samt dess självuppskattning (Honneth, 1995).

Erkännande enligt Fraser (2011) innefattar ett kulturellt fokus som varit behjälpligt i analysen då den belyser problematiken kring fördomar och normer. Citat som det nedan vittnar om att den ”klassiska/traditionella” bilden av hemlösa behöver suddas bort för att fler ska bli inkluderade i både statistik och insatser, samt att på ett likvärdigt sätt kunna ta del av samhällets resurser:

Representant SM:

Jag tänker i många fall i den, vad man ska säga den klassiska hemlösheten då med bilden av någon som ligger på bänken så är det ju, eh, i vissa fall andra problem som har skapat hemlösheten.

Empirin framhäver Stadsmissionens ansvar som beskrivs i relation till att ”göra vad man kan” genom att fånga upp de som inte syns av resten av samhället, och finnas till hands när andra stöd i samhället inte finns eller är bristfälliga. Detta förklaras bland annat i citat som nedan:

Representant SM:

Som om man jämför med kommuner och stat som har massa ansvarsområden (...). Medan vi har inget ansvarsområde, utan vi ser var det saknas och så vill vi fylla i det, det är väl det som är vårt ansvar.

Respondenterna från Stadsmissionen beskriver delar av organisationens ansvar kopplat till att ”göra vad de kan och visa vad de ser”, men förklaringar om vad dess ansvar faktiskt innebär uteblir. Vad innebär det egentligen att göra vad man kan, och vilken påverkan gör det för målgruppen? Ansvar kan vara något som en aktör själv tar på sig, vilket blir situationen som beskrivs här.

Empirin framhäver att Stadsmissionen är ett stöd, men förklaringarna lutar tydligt åt att organisationen inte beskriver sig besitta ett ansvar gällande långsiktiga bostadslösningar för barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Något som uppstått i analysen är på vems villkor som ansvaret tas, om det är för målgruppens bästa, eller mer handlar om organisationens kapacitet. Respondenter belyser att de anser att en del av Stadsmissionens ansvar handlar om att göra det man kan utifrån kapacitet, vilket är en del av ett moraliskt ansvar samtidigt som andras behov tillgodoses. Utöver detta tenderar målgruppens behov hamna i skymundan i analysens diskussion kring ansvar i att en organisation arbetar utifrån ansvaret att ”göra vad man kan”. Målgruppen tenderar här att bli bortglömd i beskrivningarna, vilket Fraser (2008) menar är en brist av erkännande då målgruppens behov inte synliggörs. Resonemanget kring ansvaret blir till att handla om organisationens kapacitet, i stället för mottagarens behov. Dock beskrivs

målgruppens behov som en viktig utgångspunkt och är en viktig del av det moraliska ansvaret, men empirin innehåller även tendenser som i första hand syftar mer på organisationens kapacitet.

6.3.2 Ansvar utifrån påverkansarbete och representation

I empirin framkommer olika typer av representation utifrån Stadsmissionens ansvar som aktör i frågan kring långsiktiga boenden för barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Den första syftar till påverkansarbete, att vara målgruppens röst i samhället och vara representanter genom att driva opinion, utbildningar och lyfta berättelser från målgruppen.

Representant SM:

Ja men jag tänker ju så här att vi jobbar ju för ett, vi vill ju ha ett mänskligare samhälle, och med det har ju vi en skyldighet någonstans att lyfta allas röster, och jag tänker det är egentligen vårt viktigaste uppdrag. Att hela det spektret, för jag menar att strukturellt hemlösa barnfamiljer är också en väldigt bred målgrupp, det ser väldigt olika ut varför situationen ser ut som det gör för olika personer.

Empirin framhäver Stadsmissionens ansvar i relation till påverkansarbete och representation, vilket visas i citatet ovan. Påverkansarbete belyses flertal gånger i empirin och beskrivs som ett viktigt ansvar och arbete som Stadsmissionen bedömer sig ha. Ett starkt syfte med påverkansarbetet enligt respondenterna handlar om att få fler att få upp ögonen för ett växande problem (som här syftar till barnfamiljer i strukturell hemlöshet), samt att lyfta målgruppens röster och se till att de får rätt stöd. Det rättsliga erkännande handlar om att individer erkänns som fullvärdiga personer och bemöts med grundläggande hänsyn (Honneth, 1995) och har varit behjälpligt i analysen gällande Stadsmissionens beskrivna påverkansarbete. Empirin framhäver att en del av Stadsmissionens ansvar är att påverka andra aktörer i samhället för att skapa en förbättring av boenden för familjer i strukturell hemlöshet. Detta är något Fraser (2008) skulle poängtera som ett arbete för ett bredare erkännande för målgruppen, som diskuterat ovan. Stadsmissionen i sig besitter inte ett juridiskt ansvar, men beskrivningar här handlar om att påverka och opinionsbilda personer som besitter positioner med ett juridiskt ansvar.

I empirin syftar påverkansarbete till att påverka andra aktörer i samhället, driva opinion i frågan gällande strukturell hemlöshet, samt att belysa situationen för målgruppen genom att framhäva problematiken i debatter och rapporter. Respondenter från Stadsmissionen benämner detta som

en stor del av stadsmissionens ansvar. Utifrån representation talar Stadsmissionens respondenter om påverkansarbete och att organisationer som Stadsmissionen har en möjlighet att tala för och/eller representera målgrupper som inte alltid får en jämlik tillgång till samhällets resurser. Det som beskrivs blir ett funktionellt ansvar där Stadsmissionen verkar om en funktion till att hålla i gång eller starta en process om bättre förutsättningar för den aktuella målgruppen. Empirin har här tagit stöd utifrån Fraser (2008), som menar att alla borde ges möjlighet till att på ett jämlikt sätt delta i beslutsfattande processer rörande sitt liv och få sin röst hörd i olika sammanhang, vilket är en del av representation. Representation blir här behjälpligt i analysen då individer som inte får sin röst hörd eller syns i samhället kan i stället bli representerade av andra som har en bättre möjlighet att lyfta deras perspektiv. Detta är en del av vad Stadsmissionen beskriver som sitt ansvar, att vara målgruppens röst när de inte blir synliggjorda eller kommer till tals själva i samhällsdebatten, att vara företrädare för målgruppen.

Empirin framhäver att det även handlar om att representera målgruppen i olika beslutsprocesser och vara ett stöd vid exempelvis myndighetsbesök eller sjukvårdsbesök. Analysen har gjorts med hjälp av Frasers representation som syftar till att se till att alla individer i samhället får sin röst hörd, eller på andra sätt blir representerade i beslutsprocesser och sammanhang (Fraser, 2011). Stadsmissionen påpekar att de har ett ansvar och fokus gällande detta, att vara representanter för målgruppen och lyfta dess berättelser.

Fortsättningsvis beskriver respondenter Stadsmissionens ansvar utifrån att vara en del av opinionsbildning, visa vad de möter i sitt arbete och vad de ser för utmaningar hos målgruppen för att sedan kunna föra detta vidare. Detta visas även i empirin genom att Stadsmissionen beskriver sig ha ett ansvar i att närvara vid olika sammanhang som diskuterar frågan samt belysa vilka metoder de sett fungerar för förbättringar för målgruppens situation, som exempelvis i citatet nedan:

Representant SM:

(...) Här är en målgrupp som inte skriker så högt och inte syns så mycket och jag tror, ja det handlar nog egentligen om, igen då att liksom synliggöra, att påtala, lyfta upp.

6.3.3 Socialt ansvar

Stadsmissionens representanter beskriver organisationens ansvar utifrån vad som kan kategoriseras till ett socialt perspektiv, och syftar till ett socialt stöd för den enskilda individen.

Det beskrivs i empirin att Stadsmissionen har en möjlighet att skapa en plats där individer kan få ett sammanhang och känna trygghet. Beskrivningar här handlar om hur individer kan få hjälp i sociala sammanhang och olika typer av socialt stöd. Syftet med stödet enligt respondenterna handlar om att tillgodose individens behov och kunna ge ett tryggt och individuellt stöd, och beskrivs som en viktig del av dess (moraliska) ansvar.

Empirin framhäver att Stadsmissionen har möjlighet att arbeta nära individen och vara ett stöd längs vägen till ett boende, bygga en stödjande relation genom att finnas där som en trygghet under processen. Vikten av goda relationer och det sociala stödet belyses i empirin för att skapa motivation för individen. Honneth (2003) belyser vikten av sociala interaktioner för individens erkännande och kan i sin tur stärka egenmakten och självkänslan, som senare kan skapa motivation till att förbättra sin situation. Detta beskrivs i citat likt följande:

Representant SM:

Men jag tror det är det att vi funnits med hela vägen. (...) Eh, vi har liksom funnits där hela tiden. Jag tror den tryggheten gör stor skillnad.

Det framkommer att Stadsmissionen kan vara närvarande vid möten tillsammans med andra aktörer (såsom Socialtjänst, andra myndigheter eller sjukvården) och på så sätt vara ett socialt stöd för individen eller familjen som söker stöd. Detta samtidigt som att vara ett stöd och representera målgruppen i sammanhang där de inte har så lätt att få tillgång eller möjlighet att söka hjälp på egen hand. Empirin kan här förstås med stöd i Frasers representation då empirin tyder på att Stadsmissionen kan vara en representant för målgruppen vid möten med myndigheter eller andra aktörer.

Representant SM:

Det som vi gör för insamlingsmedel som inte är på uppdrag av det offentliga det är ju att fånga upp de som inte får hjälp liksom.

Stadsmissionens ansvar beskrivs även som att fånga upp individer som faller mellan stolarna och bidra. Forskning antyder att idéburen sektor ofta möter personer som vanligtvis inte får stöd hos Socialtjänsten eller faller mellan stolarna. Respondenterna från Stadsmissionen belyser att många i strukturell hemlöshet inte passar i ramarna för kommunala insatser, vilket går i linje med tidigare forskning (Wirehag, 2022), och där beskrivs Stadsmissionens ansvar utifrån att fånga upp de som hamnar utanför. Kopplat till detta visar empirin att Stadsmissionen beskriver sitt ansvar i att se var i samhället insatser saknas för den specifika målgruppen. Det syftar till

att undersöka vem som hamnar utanför aktuella insatser, starta upp verksamheter som fyller behovet, och/eller belysa om vad de ser. Detta beskrivs exempelvis i citat som följande:

Representant SM:

Men stadsmissionens roll är att se när det finns ett mellanrum, när det saknas någonting och försöka starta upp en verksamhet som kan möta det behovet.

Empirin belyser att många upplever det enklare att söka sig till Stadsmissionen innan Socialtjänsten, vilket gör Stadsmissionens sociala ansvar viktigt och för att både representera och stötta målgruppen. Många tenderar att söka sig till civilsamhällsorganisationer då individer upplever att det är enkelt att hamna utanför de sociala försäkringssystemen. Karlsson m.fl. (2015) belyser att många idag först vänder sig civilsamhället för stöd gällande hemlöshet eller ekonomisk problematik. Anledningar till att individer söker sig till civilsamhället har visat sig handla om tillgängligheten till andra typer av stöd i samband med kontakt med organisationen, som exempelvis materiellt stöd för att täcka basala behov. Ytterligare en anledning kan kopplas till att civila organisationer ofta kan vara en del av att främja gemenskap och där individen även kan skapa ett socialt sammanhang.

Slutligen, sociala insatser från Stadsmissionen beskrivet i empirin syftar även till socialt stöd i förebyggande insatser och i sökandet av bostäder (vilket diskuteras ytterligare i del 6.4.1.). Vid djupare underökning av empirin har Honneths teori om erkännande bidragit till djupare förståelse, och återigen uppstår resonemang kring att skapa egenmakt och socialt stöd. Honneth (1995) påpekar värdet i gemenskap och sociala relationer för att individen att nå erkännande, samt att känna sig delaktig i samhället. Fokus enligt empirin är att skapa egenmakt och stötta individen i att öka sin förmåga att ta hand om sina resurser och känna delaktighet i samhället. Detta tillsammans med att skapa lika möjligheter att delta i samhället handlar enligt Fraser (2011) om att skapa erkännande. En betydande del i analysen handlar om att den strukturella hemlösheten även här tenderar att inte bli erkänd. Den strukturella hemlösheten handlar som bekant om behovet av en bostad, där många i målgruppen inte har några andra sociala problem, trots detta blir de sociala insatserna något som tenderar att återkomma i empirins diskussioner.

6.3.4 Sammanfattning Stadsmissionens beskrivna ansvar

Beskrivningar om Stadsmissionens ansvar i empirin syftar till viss del att ”göra vad man kan” och belysa vad organisationen möter i sina verksamheter. Det framkommer att Stadsmissionen

arbetar för ett bredare erkännande genom att belysa problematiken för andra aktörer i samhället och driva påverkansarbete. Stadsmissionen beskriver att de kan representera målgruppen och vara en resurs i sammanhang där personer i strukturell hemlöshet inte kommer till tals, samt att lyfta berättelser från målgruppen. Representation är även värdefullt i analysen gällande att avlägsna fördomar och normer så fler får möjlighet till lika villkor att delta i samhället och ta del av dess insatser.

Ytterligare en aspekt som framkommer är att Stadsmissionen tar ansvar på sitt ”egna villkor” genom att benämna ansvaret att de bör göra vad de kan, men betydelsen av detta blir inte tydlig. Det framkommer även ett ansvar som benämns som ett socialt stöd. Det sociala stödet beskrivs som stöd för individer i processen mot en bostad, men även innan och efter då Stadsmissionen ofta möter personer i strukturell hemlöshet som av olika anledningar inte söker stöd hos Socialtjänsten eller andra myndigheter. Stadsmissionens ansvar kan här beskrivas som ett funktionellt ansvar då de blir en extra funktion i processen mot ett långsiktigt boende.

Avslutningsvis, vid intervjuer med representanter från Stadsmissioner framkommer tendenser till att fokusera på social hemlöshet och gränsdragningar mellan strukturell och social hemlöshet gällande vilket ansvar organisationen har blir diffust.

6.4 Framtiden

Trots insatser på olika samhällsnivåer och från flera aktörer präglas fortfarande samhället av personer som tvingas leva i strukturell hemlöshet, även barnfamiljer. Situationen riskerar även att bli värre om det inte sker strukturella förändringar eller om problemet enbart diskuteras på ett bredare plan, något som det vittnas om i tidigare forskning (Svärd, 2021; Knutagård, m.fl., 2020) och i empirin.

I empirin vittnar både Socialtjänsten och Stadsmissionen om en oförändrad eller negativ utveckling för barnfamiljer i strukturell hemlöshet, om inga förändringar på flera av samhällets nivåer sker. I den här delen kommer empirin redovisas utifrån tre delkapitel som aktörerna i empirin belyser som avgörande för att minska antalet barnfamiljer i strukturell hemlöshet; förebyggande åtgärder, bostadsmarknad, och samverkan.

6.4.1 Förebyggande och uppföljande arbete

I empirin poängterar representanter från båda aktörerna vikten av förebyggande arbete och samtliga respondenter vittnar om liknande målbilder om vad som krävs för en förbättring. Det diskuteras att bistå med långsiktiga boendelösningar åt målgruppen, men ingen av aktörerna beskriver ett faktiskt ansvar att se till att bostaden tillhandahålls. Ansvaret tenderar i stället att beskrivas mer kopplat till vikten av socialt stöd för målgruppen och förebyggande insatser.

I empirin understryker respondenterna att förebyggande arbete är nödvändigt för att undvika att fler hamnar i strukturell hemlöshet. Empirin belyser att representanter beskriver organisationernas ansvar i att de har skyldighet att göra vad de kan, men att se till att familjer i strukturell hemlöshet får en långsiktig boendelösning är bortom deras ansvar. Ansvaret beskrivs här som att vara ett stöd i att underlätta till vägen mot en bostad, delvis genom förebyggande insatser.

En förebyggande åtgärd som exemplifieras i empirin är vräkningsförebyggande insatser. Insatser som denna går i linje både med Stadsmissionens förslag från deras senaste rapport *Hemlös 2023* (Sveriges Stadsmissioner, 2023) och diskuteras i *Regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026* (Socialdepartementet, 2022). Vräkningsförebyggande insatser som beskrivs i empirin handlar om att vara ett stöd i hur och när hyran ska betalas, samt vara ett socialt stöd i att förvalta sin bostad.

Trots förebyggande insatser vittnar empirin om att många vräkningar inte syns statistiken, då insatserna riktas till personer som redan har ett förstahandskontrakt och inte de som bor i andrahand eller andra typer av osäkra boendekontrakt. I empirin beskrivs dessa insatser behöva bli mer inkluderande och bli erkända på ett bredare plan. En ökning av tillgängligheten till förebyggande insatser kan enligt Fraser (2011) förstås med erkännande i syfte att skapa lika förutsättningar för individer att delta i samhället.

Ytterligare en förebyggande insats utifrån empirin är något som i den här uppsatsen benämns som boendecoaching. Insatser likt den här kan ha olika namn beroende på geografisk plats och aktör, men syftet och insatserna är liknande. Insatserna handlar framför allt om att vara ett stöd för individen och stärka dess kunskap och motivation i processen att söka och/eller behålla en bostad. Det poängteras i empirin att kvalitén och arbetet med boendecoaching behöver förbättras då många ofta får stödet när det är för sent, alltså när man är väldigt nära att förlora

sin bostad eller redan blivit av med den. De insatser som görs behöver bli erkända av fler och nå ut till en bredare målgrupp. Ett ökat erkännande blir viktigt då många tenderar att falla utanför ramarna för stöd, speciellt strukturellt hemlösa, som tidigare forskning poängterar (Wirehag, 2022; Samzelius, 2020).

Det framkommer i empirin att det förebyggande sociala stödet är viktigt, både för att undvika att barnfamiljer blir hemlösa, och för att stärka individen. Begrepp från Honneths erkännandeteori blir behjälpliga i analysen här då empirin belyser vikten av att stärka individen och dess egenmakt med hjälp av sociala och förebyggande insatser. Erkännande enligt både Honneth (2003) och Fraser (2011) handlar om individens förmåga att vara en del av samhällets strukturer, som de förebyggande insatserna beskrivna i empirin syftar till att underlätta. Många individer som levt i strukturell hemlöshet en längre tid upplever det svårare att söka bostad och hamnar längre och längre bort från samhället och dess skyddsnet. Här vittnar respondenterna om att boendecoaching och andra sociala insatser spela en viktig roll för att stärka individens självkänsla för att öka motivationen till att söka stöd och bostad.

Fortsättningsvis framhäver empirin att målgruppen behöver bli erkänd och få tillgång till insatser tidigt för att minimera riskerna att bli hemlös. Respondenterna poängterar att sociala insatser inte är lösningen på problemet då strukturell hemlöshet handlar framför allt om ekonomiska faktorer, trots detta talar samtliga respondenter om vikten av sociala insatser (som redovisats i tidigare kapitelavsnitt). Däremot belyses det att skulle en familj bli bostadslös kan detta i ett snabbt skede skapa andra sociala problem och utsatthet för familjer och man tvingas söka fler typer av insatser, detta lyfts bland annat fram i följande citat:

Representant SM:

Den strukturella hemlösheten skapar så mycket andra problem, som liksom andra sociala problem.

Något som belyses i empirin av både Socialtjänsten och Stadsmissionen är att de förebyggande insatserna som nämnts i empirin ska verka som ett komplement, men problemet försvinner inte med insatsen, utan det krävs strukturella förändringar och fler insatser. Däremot är svaret gällande hur långt respektive aktörs ansvar sträcker sig frånvarande. Fokus i diskussionen blir ansvar i förebyggande arbete och uppföljande stöd. Uppföljande arbete framkommer i empirin som en insats som aktörerna beskriver som sitt ansvar. Citaten nedan visar hur två respondenter påpekar vikten av det uppföljande arbetet:

Representant SM:

Men det är ändå så att, tanken är att de ska få bostad och då har du ju bostaden som är grunden för det och det kan behövas stöd för att kunna klara av att få bostaden, eller att lära dig att sköta den, eller att betala räkningarna.

Representant Soc:

Bara för att man beviljas bistånd till en bostad så är det inte klart där, utan det är ju egentligen då hela arbetet börjar.

I empirin beskrivs snarare en bild om hur problemet ska undvikas, inte vad som är fokus i dagsläget. Detta framför allt i de förebyggande insatserna där aktörerna på ett tydligt sätt beskriver sitt ansvar. Det beskrivs av stor betydelse att stärka individen, både att kunna behålla sin bostad och att inte hamna i hemlöshet. Tidigare forskning belyser att den stora omfattningen av utsatthet bland målgruppen kräver strukturella förändringar och kan inte bara hänvisas till individens ansvar (Samzelius, 2020; Swärd 2021). Empirin lutar här mer åt diskussioner kring själva skapandet av åtgärder och förebyggande insatser, snarare än de som befinner sig i strukturell hemlöshet. Målgruppens röster blir delvis frånvarande och insatser för de som befinner i strukturell hemlöshet hamnar i skuggan av diskussioner kring strukturella och sociala åtgärder. Tilläggsvis visar empirin även behovet av representation och erkännande (Fraser, 2008), då målgruppen behöver bli synligare, både i samhällsdebatter och i planering gällande insatser och bostadsmarknaden.

I relation till ovan blir en märkbar aspekt kring förebyggande insatser att det tenderar att handla om framtiden och de som lever i strukturell hemlöshet idag syns inte i resonemangen. Empirin vittnar om att det handlar om att erkänna problemet, men framför allt med fokus på de individer som befinner sig i den strukturella hemlösheten. Det påtalas att individerna behöver bli sedda och att det är viktigt att ge dem likvärdiga möjligheter till att delta i samhället. Empirin har analyserats med stöd i begreppet erkännande som delvis syftar till att skapa delaktighet. Det handlar även om att individer ges lika förutsättningar för att ta del av samhällets insatser (Fraser, 2008), vilket representanter i empirin vittnar om att de arbetar för. Empirin belyser att det krävs ytterligare strukturella åtgärder och har analyserats med stöd i omfördelning. Detta belyser effekten av strukturella hinder (Fraser, 2008), vilket behövs i arbetet gällande långsiktiga boendelösningar för familjer i strukturell hemlöshet (Swärd, 2021).

6.4.2 Bostadsmarknad & samhällsplanering

Representant SM:

Hemlöshet löses liksom inte med sociala insatser utan det löses med bostäder, och sen behöver man addera till sociala insatser för de som inte liksom klarar av det rent sociala och kanske addera till ekonomiska särskilda insatser, antingen höjda bostadsbidrag eller särskilda liksom lägre hyror då till exempel.

Liknande citat som ovan återkommer i empirin och poängterar svårigheterna på bostadsmarknaden som ett stort hinder, både i den nuvarande situationen och för att förutsättningarna för målgruppen ska förbättras. Respondenter belyser att barnfamiljer i strukturell hemlöshet står långt från bostadsmarknaden. Det talas både om bristen på bostäder, samt olika hinder och svårigheter för att ta sig in på bostadsmarknaden, vilket går i linje med tidigare forskning (Grander, 2018; Samzelius, 2020). Intervjupersonerna lyfter bostadsmarknaden som ett avgörande hinder för en förbättring av strukturell hemlöshet bland barnfamiljer, de ger uttryck för svårigheter kopplat till bostadsmarknaden och uttryckte sig bland annat på följande sätt:

Representant SM:

För det är ju klart, det är helt klart så att bostadsmarknaden hur den ser ut ställer till det. Framför allt för den här målgruppen då.

Återkommande i empirin vittnas det om att målgruppen behöver bli erkänd på ett strukturellt plan och behöver få bättre förutsättningar för att kunna bli insläppta på bostadsmarknaden, där dimensionen omfördelning varit betydelsefull för analysen. I relation till detta belyses behovet av en mer inkluderande samhällsplanering. Ytterligare planering för bostäder som kan bli tillgängliga för fler, i kombination att sänka trösklarna för att kunna söka bostäder poängteras i empirin som en betydelsefull faktor:

Representant SM:

Men jag tänker att man har ansvar i att försöka liksom hjälpa människor också, alltså dels på det strukturella planet på det sättet att planera staden och bygga den på olika sätt, och att stötta individer som ju, som behöver hjälp till att komma vidare.

Empirin belyser att både Stadsmissionen och Socialtjänsten beskriver sig arbeta med insatser för långsiktiga lösningar, såsom Bostad Först och sociala kontrakt, men stort fokus landar på kortsiktiga lösningar, såsom tak över huvudet. Ingen beskriver att aktörerna besitter ett faktiskt

ansvar (vare sig juridiskt eller moraliskt) för att tillgodose långsiktiga bostäder för barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Värdefullt i analysen här har varit Frasers strukturella dimension (omfördelning), då den delvis innefattar ojämn tillgång till bostadsmarknaden och ekonomiska klyftor i samhället (Fraser, 2008). Citat såsom nedan återkommer i empirin och beskriver respondenternas syn gällande bostadsmarknaden, samt att det måste ske en strukturell förändring:

Representant Soc:

(...) Jag tänker ju att främst är det ju ett strukturellt problem med bostadsbyggande och vilka trösklar som ska finnas för att du ska kunna få en lägenhet eller så.

Respondenter belyser uppeningsvis höga hyror och behovet av fler billigare bostäder samt att sänka trösklarna för att fler ska ha möjlighet att ta sig in på bostadsmarknaden. Empirin poängterar att utestängning från bostadsmarknaden är ett strukturellt problem och många vars inkomst inte är tillräcklig för hyra en bostad. Därmed skapas en utestängning från bostadsmarknaden och ett hinder för att uppnå social rättvisa (Fraser, 2011). Utifrån empirin representerar både Socialtjänsten och Stadsmissionen målgruppen på bostadsmarknaden på olika sätt, exempelvis genom Bostad Först och sociala kontrakt, där begrepp som representation och omfördelning varit behjälpliga i analysen. Både i exemplen Bostad Först och sociala kontrakt har syftet varit att skapa förutsättningar för att kunna behålla en bostad och stötta personer in på bostadsmarknaden. Här kan aktörerna i en del fall representera individer i form av att det är Stadsmissionen eller Socialtjänsten som står på hyreskontraktet. Respondenter påpekar ett ansvar i projekt kopplade till bostäder (exempelvis Bostad Först), men gällande situationen för långsiktigt boende är svaret fortsatt att ingen av aktörerna har ansvaret. Däremot belyses det av respondenterna i empirin att båda aktörerna beskriver sitt ansvar i att samtala och samverka med fastighetsägare, hyresvärdar och beslutsfattare om att göra bostadsmarknaden mer lättillgänglig för personer i strukturell hemlöshet:

Representant Soc:

Samverkan med hyresvärdar är A och O så jag tror att det gör mycket för resten av verksamheten. Just genom att skapa kontakt och förståelse för hur det funkar.

Respondenterna ger tilläggsvis beskrivningar gällande betydelsen av fastighetsägares och hyresvärdars roll i frågan gällande långsiktiga bostäder för barnfamiljer i strukturell hemlöshet framkommer av respondenterna från båda aktörerna. Empirin kan här analyseras med stöd i

Fraser's teori och kan argumenteras för att ett erkännande behöver komma även från (fler) fastighetsägare och på så sätt göra bostadsmarknaden mer tillgänglig. Exempel som framkommer handlar om att sänka trösklarna gällande hyreskontrakt och ökad acceptans för målgruppen som hyresgäster, trots att de inte uppfyller alla kriterier om inkomst. Ekonomiska utmaningar belyses vid upprepade tillfällen i relation till strukturell hemlöshet, exempelvis i citatet nedan:

Representant Soc:

Strukturell hemlöshet handlar ju också om att man ska ha råd och bo.

Respondenterna i empirin belyser att fastighetsägare behöver bli mer delaktiga i att erkänna problemet kring barnfamiljer i strukturell hemlöshet och svårigheterna gällande långsiktiga bostäder för dem. Respondenter från både Stadsmissionen och Socialtjänsten belyser att fastighetsägare har möjlighet att hjälpa till att göra bostadsmarknaden mer tillgänglig för målgruppen. Många tillgängliga lägenheter är idag dyra och alla typer av inkomst godtas inte alltid inom kriterier för att söka bostad. Detta innebär att många stängs ute från bostadsmarknaden på grund av ekonomiska skäl och utifrån empirin behövs det att fastighetsägare och hyresvärdar erkänner målgruppen för att öka dess möjligheter till att delta i samhällets bostadsmarknad.

Det poängteras att fastighetsägare kan behöva våga förlägga vissa kriterier åt sidan för att ge målgruppen möjlighet att ta sig in på bostadsmarknaden, och ge dem möjlighet att visa förmågan att bevara en bostad. Att inte bli insläppt på bostadsmarknaden menar Fraser (2008) är en fråga om omfördelning och kräver att fler erkänner målgruppen och tillåter och underlättar för dem att bli delaktiga i samhället. Dimensionen har varit behjälplig i analysen då problemet beskrivs som strukturellt och fokuserar på bostadsmarknaden, men även på ekonomiska klyftor. Respondenterna belyser att de belopp som krävs för att betala hyra för en lägenhet rimlig för en barnfamilj är svårt att få beviljat.

Representant SM:

Fastighetsägarna måste satsa, de måste våga liksom tro på detta. Och de måste också ta ansvar för att barnfamiljer framför allt att barnfamiljer ska ha en permanent boendelösning.

6.4.3 Ansvar kopplat till samverkan och politik

För en bättre situation för barnfamiljer i strukturell hemlöshet pekar båda aktörerna på ett flertal gemensamma faktorer, framför allt strukturella åtgärder. Dessa beskrivs på liknande sätt av både respondenter från Stadsmissionen och Socialtjänsten och samverkan med flera aktörer i samhället poängteras som ett viktigt steg framåt. I empirin har samverkan mellan samhällets olika nivåer poängterats som något som behövs stärkas, vilket även går i samstämmighet med tidigare forskning (Wirehag, 2022). Respondenterna belyser att det behövs någon med övergripande ansvar och ett juridiskt ansvar kring samverkan för att en förbättring ska kunna vara möjlig. Samtliga respondenter belyser en samverkan som denna nödvändig, men inte att det är Socialtjänstens eller Stadsmissionens övergripande uppgift eller ansvar, men att de kan agera som en medhjälpande aktör.

Enligt empirin och tidigare forskning (Wirehag, 2022) sker det en samverkan runt om i landet, exempelvis i diskussionsforum och nätverksgrupper. I dessa forum medverkar bland annat politiker, fastighetsägare, civilorganisationer, samt statliga och lokala myndigheter.

Intervjupersonerna påpekar att det finns ett gemensamt ansvar i samhället kopplat till hur samverkan ska ske för att skapa fler långsiktiga bostäder till barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Beskrivning av det egna ansvaret i empirin i relation till samverkan görs genom att beskriva vad som hindrar aktörerna från att utföra sitt fulla ansvar. Dess ansvar beskrivs i form av att vara ett stöd i samverkan och bidra med kunskap, snarare än att se till att målgruppen får en långsiktig bostad. Respondenter i empirin menar att samverkan förbättrats de senaste åren, men det krävs utvecklat samarbete för att gemensamt bättra på situationen. Betydelsen av att lyssna till varandra poängteras, samt ett starkare samarbete mellan de som ibland agerar som målgruppens representanter och beslutsfattare. Fortsättningsvis framkommer det i empirin att en bättre samverkan, samt tydlighet i ansvar kan minska strukturella hinder. Kopplat till samverkan belyser respondenterna vikten av att sikta på långsiktiga åtgärder och att fler behöver samverka för att erkänna och se målgruppen, detta framkommer i flertal citat likt följande:

Representant SM:

Man lappar och lagar mycket nu när man ska försöka lösa hemlöshetsfrågor och framför allt, ja men det är mycket, det är väldigt mycket kortsiktigt och så har man en ständig då förhoppning om att det på något magiskt sätt ska lösa sig för den enskilde. Fast vi kan se att förutsättningarna här är väldigt, väldigt dåliga för att man ska kunna lösa sin boendesituation på ett långsiktigt sätt. Och då tänker jag att det är viktigt att vi också ser den målgruppen.

Liknande diskussionen gällande förebyggande insatser som riktades mot att stärka individen kan detta relateras till samverkan i samhället för en strukturell förändring. Empirin framhäver, i samklang med tidigare forskning (Wirehag, 2022) att många i strukturell hemlöshet inte passar in i kategorier för ”traditionella” kommunala insatser och målgruppen tvingas ofta vända sig till flera olika aktörer för att hitta stöd. Samverkan blir enligt empirin av stor vikt för att kunna ge tydlighet i vart individer kan vända sig och vart olika aktörer kan hänvisa de som kommer till dem. Respondenterna lyfter i samband med detta betydelsen av att någon behöver ta det övergripande ansvaret för tydlighet till var målgruppen kan vända sig. En analys av empirin framhäver här att det finns brist på erkännande, både gällande målgrupp och problem.

Samverkan beskrivs även om att ha en god kommunikation aktörer emellan för att på rätt sätt kunna hänvisa målgruppen rätt, och känna sig säker på vem som besitter vilken typ av ansvar. Respondenterna vittnar om att det är svårt att hänvisa målgruppen rätt, och att det finns en brist i passande insatser för strukturellt hemlösa familjer. Detta grundar sig delvis i att de ofta inte uppfyller kriterier för de stödinsatser som finns, vilket är vanligt bland personer i strukturell hemlöshet. Utifrån empirin skapar detta en onödig och extra utsatthet hos målgruppen. Behovet av bättre tydlighet och samverkan i vart individer kan vända sig kan förstås med hjälp av Honneths erkännande. När individer inte vet vart man kan vända sig alstrar detta en osäkerhet som kan påverka individens egenmakt och riskerar att fel aktör uppsökes och hjälpen som efterfrågas inte kan ges. Det kan enligt Honneth även leda till att individen upphör med eller inte söker stöd alls då osäkerheten vart man kan vända sig blir för stor (Honneth, 1995).

Representant Soc:

Och jag tänker det finns ju också dem som väljer att absolut inte kontakta en myndighet för man har med sig dåliga erfarenheter eller vad man nu har i sin ryggsäck, att då är det jätteviktigt att det finns andra som kan, som man också kan vända sig till.

Ruth Lister benämner detta som ”fattigdomens utmaning”, som betyder att individer vid upprepade tillfällen behöver förklara sin situation och vända sig till flera aktörer i hopp om att få stöd. Detta leder till en brist på egenmakt hos individer (Lister, 2004) och som Honneth (2003) påpekar riskerar detta att individer låter bli att söka stöd, vilket ökar utsattheten. Detta då individen riskerar att inte få den hjälp som efterfrågas med anledning att fel aktör kontaktas och detta kan leda till att individer låter bli att söka stöd då man är ovetandes om var rätt stöd

finns eller rädd att bli avvisad. För att undvika detta och underlätta för målgruppen belyser empirin att det krävs en samverkan mellan flera aktörer för att skapa en bättre tydlighet i vart det går att söka stöd, samt vem som har ansvar för vad. Respondenterna belyser problematiken kring att många inte vet hur deras ansvar ser ut, och att detta medför svårigheter att hänvisa målgruppen vidare eller se till att rätt typ av stöd erhålls.

Respondenter från både Socialtjänsten och Stadsmissionen menar att situationen det kommande decenniet riskerar att se ungefär likadant ut för barnfamiljer i strukturellt hemlösa barnfamiljer om inga drastiska förändringar sker på ett strukturellt plants och att fler tar på sig ansvaret för frågan. Trots att båda aktörerna påpekar liknande utmaningar och åtgärder för att förbättra situationen beskriver ingen av dem ett konkret ansvar, ansvaret tendera läggas på andra aktörer (som fastighetsägare och politiker). Ansvarsdiskussionen syftar mestadels till att vara ett stöd till beslutsfattare och till målgruppen, men inte se till att det tillhandahålls ett långsiktigt boende. Respondenterna beskriver mer ett moraliskt ansvar genom att vara till stöd, snarare än ett juridiskt.

Samverkan i empirin diskuteras även kopplat till politikens roll och betydelsen av det politiska styret belystes i flera intervjuer. Samtliga respondenter från Socialtjänsten och Stadsmissionen uttrycker att det är den politiska arenan som sätter agendan, och att dess arbete behöver anpassa sig utifrån de politiska förutsättningarna. Förutsättningarna för hur omfördelning och erkännande i social rättvisa skapas är enligt Fraser (2008) beroende på den politiska arenan och har varit ett hjälpsamt begrepp för att tolka studiens empiri. Tillskrivande an ansvar kan formos av sociala och politiska sammanhang (Källström, 2005), vilket sker i dimensionen omfördelning.

Ebba:

Och om vi går in på långsiktiga lösningar igen, vem har ansvar för det. Och hur skulle du beskriva er roll i det arbetet?

Representant Soc:

Jo, men det är ju politiska beslut. Jag tänker att det är politikerna som har ansvaret i att faktiskt ta beslut som sen, som tjänstepersoner inom kommunen kan jobba efter. Ehm, för att hur mycket vi än vill göra på tjänstemannanivå så kan vi inte göra det utan ett politiskt beslut att vi får göra det. Så det är klart att det är i, alltså i yttersta så om man ska tänka mer långsiktigt så är det ett politiskt beslut som krävs.

Representation syftar till politisk rättvisa, lagar, politik (Fraser, 2008) och kopplas i första hand till myndigheternas ansvar, där även ett juridiskt ansvar kan bestämmas. Tilläggsvis finns även

ett beskrivet ansvar hos den idéburna sektorn (eller ett ansvar som idéburen sektor tagit på sig) för att vara målgruppens röst i samhällsdebatten och olika beslutsfattande processer. Den politiska betydelsen är genomgående i empirin och respondenterna lyfter politiken som en grund i ansvaret. Det belyses även att beroende på hur representation och omfördelning kommer se ut, samt vilka grupper som prioriteras beror på den politiska utvecklingen och något respondenterna påpekar att de behöver anpassa sig efter. Empirin belyser att det krävs ett agerande från politisk nivå som kan öppna dörrar och underlätta för fler aktörer, både kommunala och civila, samt från näringslivet att arbeta med frågan utifrån sin kompetens.

Något som tenderar att ske i empirin är att strukturella förutsättningar beskrivs som ett hinder för att genomföra Stadsmissionens och Socialtjänstens arbete och ansvar. I empirin tenderar ett fokus att hamna på strukturella åtgärder, så som samverkan på nationell nivå och politiska förändringar. Detta trots att det är representanter från Socialtjänstens och Stadsmissionens beskrivning av aktörernas ansvar som det handlar om från början. Att flytta diskussionen till politisk nivå riskerar att mista fokuset på målgruppen och på så sätt lägga över sitt ansvar på någon annan. Å ena sidan belyses det att det behöver vara fokus på att stärka individen, både från Socialtjänsten och Stadsmissionen, å andra sidan talas det om strukturella åtgärder. Ansvaret blir delat på flera områden, vilket ökar risken att det övergripande ansvaret inte knyts an till en specifik aktör. I den första diskussionen gällande individen tenderar den strukturella hemlösheten utebli från empirin, och i den andra delen gällande en strukturell nivå tenderar fokus på målgruppen bli frånvarande. Vid strukturella åtgärder tenderar det att bli en svårighet att utgå från individens behov, och kanske det är därför som det är svårt att diskutera strukturell hemlöshet utan att lämna individens perspektiv utanför. Individen behöver vara en del av diskussionen, då lyhördheten gentemot de som omsorgen är tänkt för behöver få ta plats och är en viktig del i skapandet av de rätta insatserna (Noddings, 2012). Vid diskussioner kring åtgärder på ett högre plan i samhället kan individer i hemlöshet riskera att inte bli uppmärksammade eller få sin röst hörd, då bristen på representation riskerar att uppstå (Fraser, 2008).

6.4.4 Sammanfattning framtiden och ansvar

I diskussionen kring framtida utveckling för familjer i strukturell hemlöshet beskriver Socialtjänsten och Stadsmissionen flera liknande åtgärder och målbilder. Det som framkommer i empirin är att aktörerna agerar som ett stöd, men att någon annan besitter det faktiska ansvaret.

Dock tenderar fokus hamna på talet om ansvar och vad andra aktörer i samhället bör göra och ansvar läggs på en obestämd del av samhället. I dessa diskussioner hamnar målgruppen utanför då ett fokus riktas åt förebyggande åtgärder, samverkan, samt politiska och strukturella förändringar. Många andra aktörer i samhället lyfts fram i diskussionerna och att dessa också har ett ansvar i frågan. Exempelvis belyses kommuner och stadsplanerare, fastighetsägare och politiker flera gånger i empirin. Representation har varit återkommande i empirin kopplat till ansvar och framtiden då den politiska arenan spelar en stor roll för aktörernas framtida arbete. Det är även politiska sammanhang som kan fördela ansvar, framför allt juridiskt vilket gör dimensionen betydelsefull för det fortsatta arbetet.

Erkännande har varit en del av analysen i diskussionen kring förebyggande åtgärder och bostadsmarknaden då samtliga respondenter menar att erkännande av strukturellt hemlösa barnfamiljer måste bli bredare samt problematiken målgruppen står inför när det gäller långsiktiga boenden. Utöver detta belyser den här delen av analysen både strukturella insatser (omfördelning och representation) och att stärka individen genom socialt stöd. Slutligen, strukturella insatser som diskuteras tenderar att sätta den enskilde individens behov i periferin. Erkännandet för individuella insatser förvinner i delar av empirin bakom politiska diskussioner och förändringar på en strukturell nivå.

Liks resonemang kopplade till Socialtjänsten och Stadsmissionen blir resonemang i den här delen av analysen att handla även om argument kopplade till social hemlöshet. Insatser diskuteras både med fokus på social och strukturell hemlöshet, och blir ett tecken på att den strukturella hemlösheten är i fortsatt behov av mer arbete.

7. Slutdiskussion

Studiens syfte har varit att undersöka hur representanter från Socialtjänsten och Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner beskriver sitt ansvar för långsiktigt boende till barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Det har även lagts vikt vid att undersöka hur en framtida situation för målgruppen beskrivs av representanterna och vilka åtgärder de beskriver som nödvändiga för en förbättring. Trots att studien inte syftar till att vara en jämförande studie, klargörs både likheter och skillnader i hur representanter från de två aktörerna beskriver sitt ansvar angående långsiktiga boenden för barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Respondenterna delar till stor del uppfattningar gällande vad som behöver göras för att förbättra situationen, men det ges även uttryck för skilda perspektiv gällande ansvar för bostäder till studiens målgrupp. Båda parterna belyser och poängterar att barnfamiljer som lever i strukturell hemlöshet behöver bli erkända på ett bredare plan i samhället, men ingen av aktörerna beskriver sig besitta det faktiska ansvaret att bistå med långsiktigt boende.

Utsagor från Socialtjänstens representanter i studien gällande ansvar har utifrån empirin redovisats och analyserats genom att ansvar har kopplats till helhetsperspektiv. Detta i samband med att belysa att både ekonomiskt och socialt stöd är betydande delar gällande insatser för målgruppen. Utifrån empirin har Socialtjänsten en del ansvar kopplat till långsiktigheten, men det handlar snarare om att stötta i processen till ett boende, och när det tillhandahållits, inte till att boendet faktiskt ges. Beskrivningar från Socialtjänsten poängterar även individens egna ansvar för situationen, att det finns ett ansvar hos den enskilde individen i strukturell hemlöshet att ordna med långsiktig bostad. Socialtjänstens ansvar beskrivs i form av att vara ett stöd för individen, men präglas även av lösningar som ses som kortsiktiga.

Stadsmissionens funktion utifrån empirin har syftat på att representera målgruppen i form av att vara rösten för de som inte själva får sin röst hörd eller har lika stora möjlighet att ta del av samhällets resurser. Empirin belyser att Stadsmissionen beskriver sitt ansvar kopplat till genomförande av sociala insatser för att skapa ett tryggt sammanhang och socialt stöd för individen. Representanterna från Stadsmissionen beskriver även dess ansvar genom att arbeta utifrån ”att göra vad vi kan” och belysa vad de ser i sina verksamheter. I tillägg belyses det i empirin och analysen vad dessa uttryck (beskrivna ansvar) egentligen innebär och på vems villkor ansvaret tas, målgruppens eller utifrån organisationens kapacitet.

Respondenter från både Socialtjänsten och Stadsmissionen belyser vikten av socialt och individuellt stöd, och ett fokus på förebyggande arbete. Den strukturella hemlösheten, utifrån redovisad empiri och analys åtgärdas främst genom fokus på sociala insatser och fokus på individnivå, detta trots att strukturell hemlöshet innefattar brist av en bostad som största hinder. Förebyggande insatser får ett stort utrymme utifrån empirin, och diskussionen gällande hur ansvarsfrågan hamnar på en strukturell nivå och beskrivs som någon annans ansvar. I empirin dominerar diskussionerna snarare om vad som borde göras, eller skulle ha gjorts, inte om vad som faktiskt görs.

Resultaten pekar på behovet att studera det faktiska ansvaret för att långsiktiga boendelösningar för barnfamiljer i strukturell hemlöshet tillhandahålls. Det framkommer resonemang om att Både Stadsmissionen och Socialtjänsten arbetar med ett ansvar i förhållande till att kommunicera och tillgodose andras behov. Socialtjänsten mer åt juridiskt och Stadsmissionen ur en mer moralisk synpunkt. Ansvar här har analyserats ihop med Frasers erkännande, omfördelning och representation.

Fortsättningsvis påpekas det i empirin att långsiktiga lösningar och strategier behöver ta större plats i samhällsdebatten. Bostadsmarknaden beskrivs genomgående som ett stort hinder för att situationen för strukturellt hemlösa barnfamiljer ska förbättras. Både representanter från Stadsmissionen och Socialtjänsten påpekar sitt ansvar genom att hjälpa till i processen att få boende, representera målgruppen på olika sätt och arbeta för ett bredare erkännande av målgruppen. Respondenterna beskriver Socialtjänstens och Stadsmissionens ansvar som att vara en del av att belysa problematiken, och arbeta för att få målgruppen att bli erkänd av fler och på flera samhällsnivåer, exempelvis aktörer inom bostadsmarknaden och politiken, samt stärka samverkan mellan aktörer på flera samhällsnivåer. I tillägg syftar många insatser till att motverka strukturell hemlöshet, men ansvaret över att förmedla bostäder till familjer som redan befinner sig i en utsatt situation är ännu inte tydligt. Fokus tenderar att hamna på vad andra aktörer i samhället bör göra, och att dessa åtgärder behöver komma först, men ansvaret i att faktiskt se till att boendet blir långsiktigt, eller att boendet tillhandahålls/beviljas beskriver ingen av aktörerna som sitt ansvar. Trots två starka aktörer i frågan, både enligt tidigare forskning, bakgrund och respondenternas beskrivningar så framställs ingen aktör som fullt ansvarig för långsiktiga bostäder till barnfamiljer i strukturell hemlöshet, varken juridiskt eller moraliskt. Samtliga respondenter beskriver att Stadsmissionen och Socialtjänsten har ett ansvar,

men dessa beskrivs endast som att vara ett stöd i processen mot en bostad, inte det fulla ansvaret att familjer i strukturell hemlöshet ska få en långsiktig bostadslösning.

En anmärkningsvärd uppkomst ur empirin är samtliga respondenters eniga beskrivning gällande den framtida utvecklingen av situationen för barnfamiljer i strukturell hemlöshet. En något tungsint syn på framtiden dominerar empirin och vikten av drastiska strukturella förändringar upprepas. Utifrån empirin krävs det en större samverkan i samhället och att strukturellt hemlösa barnfamiljer blir erkända av fler och att fördomar mot målgruppen behöver arbetas bort. Representanter uttrycker att Socialtjänsten och Stadsmissionen inte har det fulla ansvaret i frågan, men poängterar att de båda har en roll i samverkan och att medverka i olika insatser. Beskrivningen av ansvar tenderar att handla om yttrandet om ansvar, inte konkreta ansvarsområden. Respondenternas beskrivningar handlar om att vara delaktiga i processer mot ett långsiktigt boende till målgruppen och stötta där de kan. Olika metoder för respektive aktör har beskrivits i empirin ovan, men återigen beskriver sig ingen besitta eller ta det faktiska ansvaret att se till att familjer får en långsiktig bostad.

Avslutningsvis, i samband med studiens arbete har det öppnats upp för nya forskningsfrågor och framtida diskussioner, exempelvis hur målgruppen kan inkluderas och bli mer erkända i strukturella åtgärder. Även hur ansvarsfrågan kan delegeras har visat sig behöva mer utrymme i arbetet kring långsiktiga bostäder för målgruppen. För en kommande studie är ett förslag att involvera fler aktörer för fler beskrivningar av ansvar gällande långsiktiga bostäder för målgruppen. I tillägg till detta skulle en mer utvecklad diskussion kring bostadsmarknadens tillgänglighet vara av betydelse, samt hur insatser kan bli tillgängliga för fler, då många i strukturell hemlöshet fortsatt tenderar att hamna utanför samhällets insatser för boende. Fokus på målgruppen tenderar att falla bort i skuggan av diskussioner gällande förändringar på strukturell nivå, kanske framtida arbete kan bringa fram nya strategier där både individers behov belyses i samband med att strukturella åtgärder bearbetas.

Referenser

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2017). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. 3 uppl. Studentlitteratur AB.
- Baptista, I., Benjaminsen, L., Busch-Geertsema, V., & Pleace, N. (2017). Family Homelessness in Europe: 7 EOH Comparative Studies in Homeless. *Research Report*. Brussels: FEANTSA, Brussels.
- Beijer, U. (2009). *Homelessness and health: analysis of mortality and morbidity from a gender perspective*. Diss., Stockholm: Karolinska institutet.
- Björkhagen Turesson, A. (2019) Hemlösa barns vardagsliv i Malmö. Utifrån ett barnrättsperspektiv. Malmö stad och Malmö Universitet; *FoU-rapport 2019:4*. <https://doi.org/10.24834/isbn.9789178770472>.
- Boverket (2022). *Rätt till bostad?*. <https://www.boverket.se/sv/kommunernas-bostadsforsorjning/vad-sager-lagen/ratt-till-bostad/> [Hämtad 2023-02-15].
- Brinkmann, S. (2020). Unstructured and Semistructured Interviewing. I: Leavy, P. (red.) (2020). *The Oxford Handbook of Qualitative Research* (2nd ed). Oxford: Oxford University Press.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (B. Nilsson övers.)
- Bryman, A. (2019). *Social Research Methods*. 5 uppl. Oxford: Oxford University Press.
- Bryman, A., Bell, X. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Liber.
- Colnerud, G. (2006) 'Nel Noddings och Omsorgsetiken', *Utbildning & Demokrati – tidskrift för didaktik och utbildningspolitik*, 15(1), pp. 33–41. doi:10.48059/uod.v15i1.812.
- Dahlberg, L. (2006) 'The complementarity norm: Service provision by the Welfare State and Voluntary Organisations in Sweden', *Health and Social Care in the Community*, 14(4), pp. 302–310. doi:10.1111/j.1365-2524.2006.00621.x.
- Feantsa. (u.å.). *Board*. <https://www.feantsa.org/en/about-us/Board> [Hämtad 2023-01-25].
- Fraser, N. (2008). *Scales of Justice: Reimagining Political Space in a Globalizing World*. Washington D.C.: Columbia University Press.
- Fraser, N. (2011). *Rättvisans mått: texter om omfördelning, erkännande och representation i en globaliserad värld*. Stockholm: Atlas.
- Göransson, K. (2019). *Etnografi: Sjösätt, navigera och ro i land ditt projekt*. Lund: Studentlitteratur.

Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur, Lund.

Honneth, A. (1995). *Struggle for recognition: the moral grammar of social conflicts*. Cambridge: Polity Press.

Honneth, A. (2003). *Erkännande. Praktisk-filosofiska studier*. (C-G. Heidegren övers.). Göteborg: Daidalos

Jakobsson, K. (2008). Den svårfångade kvaliteten. I: Sjöberg, K., & Wästerfors, D. (red.). *Uppdrag: Forskning – konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber.

Karlsson, M., Carrigan, A., Malmberg, S. & Stiernström, A. (2015) *Stadens fattiga. En rapport om Sveriges Stadsmissioner och fattigdom (88)*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola. Ersta Sköndal högskola arbetsrapportserie. [urn:nbn:se:esh:diva-4811](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:se:esh:diva-4811)

Karppinen, J., Fredriksson, P. (2016) *Loppuraportti Pitkääikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2012–2015*. [Slutrapport Långsiktigt program för att minska hemlösheten 2012-1059] Miljöministeriet, Finland.

Kjellström, S. (2005) *Ansvar, hälsa och människa: En studie av idéer om individens ansvar för sin hälsa*. Linköping: Institutionen för Hälsa och samhälle, Linköpings Universitet.

Knutagård, M., Kristiansen, A., Larsson, K., & Sahlin, I. (2020). Hemlöshet. *Forte: Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd*. 14/2020. ISSN 2001-4287 2020. <https://forte.se/app/uploads/2020/05/forskning-i-korthet-hemloshet.pdf> [Hämtad 2023-01-27]

Kuflik, Arthur. 1999. "Computers in Control: Rational Transfer of Authority or Irresponsible Abdication of Autonomy?" *Ethics and Information Technology* 1 (3): 173–84. doi:10.1023/A:1010087500508.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Larsen, A-K. (2018). *Metod helt enkelt. 2 uppl.* Gleerups Utbildning AB

Larsson, M., Lilja, J., & Mannheimer, K. (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Studentlitteratur AB.

Lister, R. (2004). *Poverty*. Oxford: Polity Press.

Lundström, T. & Svedberg, L. (2003) The voluntary sector in a social democratic welfare state. The case of Sweden. *Journal of Social Policy*, 32(2): 217–238.

Noddings, N. (2012). *Philosophy of education* (3rd ed.). Boulder, Colorado: Westview press.

Olofsson, J. (2011). *Socialpolitik: varför, hur och till vilken nytta?* 2:a uppl. Stockholm: SNS förlag.

Pettersson, U. (red.) (2014) *Tre decennier med socialtjänstlagen*. Malmö: Gleerups.

Pleace, N. (2018). *En handbok om Bostad först*. (Sjösten, L, övers.). Sveriges Stadsmissioner & Égalité bokförlag. (Originalarbete publicerat 2016)

Pleace, N. (2019). Family Homelessness in Europe. *Family Homelessness in Europe. The Magazine of FEANTSA - The European Federation of National Organisations Working with the Homeless AISBL*.
https://eprints.whiterose.ac.uk/152964/1/Homeless_in_Europe_Magazine_Autumn2019_final.pdf [Hämtad 2023-06-18].

Rädda Barnen. (u.å). *Barnfamiljer och hemlöshet*. Rädda barnen. Tillgänglig via:
<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/arbetar-med-barn/barnfattigdom/barnfamiljer-och-hemloshet/> [Hämtad 2023-01-18].

Sahlin, I. (2020). Moving Targets: On Reducing Public Responsibilities Through Recategorising Homeless People and Refugees, *European Journal of Homelessness* 14(1), 27-54

Samzelius, T. (2017). *En plats att kalla hemma – Barnfamiljer i bostadskrisens skugga*. Rädda Barnen. (ISBN: 91-7321-371-3)
https://www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/rad--kunskap/arbetar-for-barn/barnfattigdomsrapporter/barnfattigdomsrapport_enplatsattkallahemma_2017_radda_barn_en.pdf [Hämtad 2023-01-20].

Samzelius, T. (2020). *A vicious circle of silent exclusion: Family homelessness and poverty in Sweden from a single-mother perspective*. Diss., Malmö Universitet.
Doi:10.24834/isbn.9789178771363

Seale, C., Gobo, G., Gubrium, J-F., & Silverman, D. (2007). *Qualitative Research Practice*. SAGE Publications Ltd.

Socialdepartementet. (2022). *Regeringens strategi för att motverka hemlöshet 2022–2026*. (S2022/03255). Stockholm: Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/5a5f795a1db144ec8dfe36cd60114ed7/regeringens-strategi-for-att-motverka-hemloshet-2022-2026.pdf> [Hämtad 2023-01-18].

Socialstyrelsen. (2017). *Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär*. 2017. (2017-11-15) Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2017-11-15.pdf> [Hämtad 2023-01-18].

Socialstyrelsen. (2021). *Förebygga och motverka hemlöshet Analys och förslag för fortsatt arbete inom socialtjänsten*. (2021-9-7582) Stockholm: Socialstyrelsen.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-9-7582.pdf> [Hämtad 2023-01-18].

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*

Stockholms Stad. (2019). *Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020 – 2025*. Socialförvaltningen. <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1991299> [Hämtad 2023-02-02].

Stretmo, L. & Melander, C. (2013). *Får jag vara med? Erfarenheter från ensamkommande barn och ungdomar i Göteborgsregionen och arbetet med denna grupp*. (FoU-rapport 2:2013.). Göteborgsregionens kommunalförbund.

Sveriges Stadsmissioner (2018) *Erfarenheter i Sverige: Bostad Först: Utvärdering Av Verksamheter, Bostad först*. Tillgänglig via: <https://www.bostadforst.se/rapporter-och-utvarderingar/> [Hämtad 2023-03-20]

Sveriges Stadsmissioner. (2021). *Hemlös 2021*. Stockholm: Sveriges Stadsmissioner. https://www.stadsmissionen.se/sites/default/files/2021-12/Stadsmissionen_Hemlos2021_webb.pdf [Hämtad 2023-01-20]

Sveriges Stadsmissioner. (2023). *Hemlös 2023*. Stockholm: Sveriges Stadsmissioner. https://sverigesstadsmissioner.se/app/uploads/Stadsmissionen_Hemlos-2023_webb.pdf [Hämtad 2023-02-02].

Sveriges Stadsmissioner. (u.å). *Bostad först – från om till hur*. Tillgänglig via: <https://sverigesstadsmissioner.se/nyheter/bostad-forst-fran-om-till-hur/> [Hämtad 2023-01-20]

Swanson, J. (2005). "Recognition and Redistribution - Rethinking Culture and the Economic". *Theory, Culture and Society*, Vol. 22, No. 4, (2005): 87-118

Swärd. (2020). *Hemlöshet i Norden. Utvecklingen av nordisk bostadspolitik*. Stockholm: Nordens välfärdscenter. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1503298/FULLTEXT01.pdf>

Swärd, H. (2021). *Hemlöshet: Ett komplext problem i ett föränderligt samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Traianou, A. (2020). The Centrality of Ethics in Qualitative Practice. I: Leavy, P. (red.) (2020). *The Oxford Handbook of Qualitative Research* (2nd edn.). (2020). Oxford: Oxford University Press.

Vamstad, J. (2018). Inte längre ett komplement – om Sveriges stadsmissioners sociala arbete med utsatta personer. *Socialmedicinsk tidskrift* 5/2018. Ersta Sköndal Bräcke högskola, Institutionen för socialvetenskap, Avdelningen för forskning om det civila samhället. <https://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/1808>

Wirehag, M. (2022). *Hantering av hemlöshet En kartläggning och analys av organiseringen av lokala hemlöshetsystem i Sveriges kommuner*. Diss., Göteborgs Universitet. <https://hdl.handle.net/2077/73947>

Zurn, F., C. (2008) "Arguing over Participatory Parity: On Nancy Fraser's Conception of Social Justice", i *Fraser, Nancy, Olson, Kevin (red.), Adding Insult to Injury – Nancy Fraser Debates Her Critics*. London: Verso, 2008.

Bilagor

Bilaga 1 – mejl till respondenter

Hejsan!

Mitt namn är Ebba Fridh och läser min sista termin på Masterprogrammet i Socialt arbete på Lunds universitet. Jag skriver just nu min Masteruppsats och undersöker ansvarsfrågan gällande barnfamiljer i strukturell hemlöshet. Det som undersöks är hur Socialtjänsten respektive Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner beskriver sitt ansvar gällande boende (både kortsiktiga och långsiktiga) för barnfamiljer i strukturell hemlöshet.

Det jag söker för en god grund till min studie är 6–8 personer att intervjua, hälften från er på Socialtjänsten/Sveriges Stadsmissioner. Intervjuerna kommer givetvis vara anonyma, och raderas efter genomförd transkribering. I uppsatsen kommer det heller inte nämnas vilken kommun som blivit intervjuad, allt för att inte kunna koppla studien till en specifik stad eller intervjuperson.

Det skulle göra mig väldigt tacksam om ni har möjlighet att skicka min förfrågan till personer som arbetar med frågan kring stöd till barnfamiljer i hemlöshet och om dessa skulle vilja ställa upp på en intervju. Intervjupersonerna kan kontakta mig direkt via kontaktuppgifterna nedan, eller om ni har möjlighet att förmedla deras kontaktuppgifter så kan jag ringa upp och presentera mig själv och undersökningen mer.

Kontaktuppgifter:

Ebba Fridh

Email: fridhebb@gmail.com

Telefonnummer: +4672–2161861.

Med Vänliga Hälsningar,

Ebba Fridh

Bilaga 2 – Intervjuguide

Inledning/hemlöshet

1. Hur länge har du arbetat på Socialtjänsten/Stadsmissionen?
2. Vad skulle du säga är dina ordinarie/vanligaste arbetsuppgifter?
3. Hur skulle du beskriva/definiera hemlöshet?
4. Finns det olika typer/former av hemlöshet? Vilka i så fall?
5. Vem är hemlös?
6. Kan du beskriva på vilket sätt du stöter på hemlöshet i ditt arbete?

Barnfamiljer i hemlöshet

7. Vilka anser du är orsakerna till att barnfamiljer lever (blir hemlösa) i hemlöshet idag?
8. Vad för insatser behövs för hemlösa barnfamiljer? Vilka finns, några som behöver stärkas?
9. Hur ser du på Socialtjänstens/Stadsmissionens (intervjupersonens arbetsplats) ansvar för familjer i hemlöshet? (Vilken roll har ni?)
10. Om du funderar över ansvaret för att dessa familjer inte ska förbli eller hamna i hemlöshet, vilka aktörer ser du är en del av ansvaret, eller borde involveras mer? Varför? (Staten, kommun, frivilligorganisationer, individuell nivå?)

Boende

11. Hur skulle du beskriva socialtjänstens/stadsmissionens roll/ansvar för att se till att barnfamiljer i hemlöshet får tak över huvudet på ett kortsiktigt boende?
12. Hur skulle du beskriva ett passande/lämpligt långsiktigt boende för barnfamiljer i hemlöshet (exempel)?
13. Hur skulle du beskriva socialtjänstens/stadsmissionens roll/ansvar för att se till att barnfamiljer i hemlöshet får en långsiktig och stabil boendesituation?
14. Vad skulle du säga är det viktigaste steget mot att se till att barnfamiljer får tak över huvudet, vilka åtgärder?

Framtid & avslutning

15. Om din arbetsplats (socialtjänsten/stadsmissionen) hade lagts ner, vad hade följderna blivit för hemlösa barnfamiljer? Vilken/vilka aktörer tror du hade klivit in och fått/tagit mer ansvar?
16. Vad ser du för scenario om Socialtjänsten/Stadsmissionen (aktören som ej blir intervjuad) skulle försvinna/inte finnas?
17. Hur tror du hemlöshet bland barnfamiljer kommer se ut om 10 år?